MAZPULKS

MĒNEŠRAKSTS JAUNATNEI UN MAZPULKU DALĪBNIEKIEM

1936

7. N.

RĪGĀ, BRĪVĪBAS IELĀ 4. TĀLRUNIS 26336

BRILJANTI, PULKSTEŅI,
ZELTS, SUDRABS,
KRISTALS, DZINTARS,
ALPAKA.

Darbnica pasūtījumiem un
izlabošanai.

Ar sauli sirsniņās, ar

„ZIEDU PĒRLI" un „PIENA LĀSI"

kabatās dosimies kopējā darbā!

A/S. V. Kuze

konfektes **„Ziedu pērle"** un **„Piena lāse"**
dod spēku, spirgtumu un baudu.

Apdrošināšanas un transporta
akc. sab.

„LATVIJAS LLOIDS"

Valde Rīgā, L. Smilšu ielā № 34,
tālr.: 22885, 21831, 22842.

Pieņem visāda veida apdrošinājumus
uz visizdevīgākiem noteikumiem.

Aģenti visā Latvijā

A. J. Kauliņa bērnu drēbju tirgotava

Rīgā, Gaiziņa ielā № 4, pie Centrāltirgus. **Tālr. 29722.** Privātdz. **Lāčplēša ielā № 70, dz. 1. Tālr. 21541.**
Pasta tekošs rēķins № 11217.

Laipni piedāvā lielā izvēlē visādus meiteņu un puisēnu apģērbus, mazpulku un tautas tērpus u. c. **pašu darbnīcā pagatavotus.**

Laipna apkalpošana. Glīts darbs. Skolām un palīdzības sabiedrībām **viszemākās cenas.**

KAPĻUS, dažādus

dārzu un cukurbiešu
retināšanai

Lauksaimniecības darba rīkus

piedāvā

C/S. „KONZUMS"

Rīgā, Dzirnavu ielā № 68

NODAĻAS: Bauskā, Cēsīs, Daugavpilī, Gulbenē, Jēkabpilī, Jelgavā, Liepājā, Madonā, Rēzeknē, Strenčos, Tukumā un Valmierā

MAZPULKS

Latvijas Lauksaimniecības kameras mēnešraksts jaunatnei un mazpulku dalībniekiem
Iznāk katra mēneša 15. dienā
Redakcija un ekspedīcija: Rīgā, Baznīcas ielā 4-a. Tālr.: redakc 21617, eksped. 22322
Abonēšanas maksa: Gadā Ls 2,—. Atsevišķs numurs 20 sant. Tek. rēķ. pastā 4564
Sludinājumu maksa: 1/1 lapas puse — Ls 100,—, 1/2 l. p. — Ls 50,—, 1/4 l. p. Ls — 25.—

7. (66.) Nr. 1936. g. 15. jūlijā VI g. gāj.

Nometnes dalībnieki klausās uzdevumus dienas darbiem

Nometnē

B. RADZIŅŠ

Rīts, rasa klāj zemi, bet saulīte jau gabalā. „Dang, dang, dang" skan mežā, „ang, ang", atskan atbalss. Sakustas baltie bērzi un nodreb apses. Šo skaņu dzirdējām jau agrāk, tā skan lemesis, saukdams ļaudis no darba mājās. Bet tik tuvu, pašā mežā tas dzirdams pirmo reizi.

Un kā pasakā uz burvju mājienu meža malā no mājokļiem izbirst balti stāvi. Upītē saceļas jautrs troksnis, no mazgāšanās augstu gaisā uzšaujas ūdens šaltis, un saulītē tās atspīd vaļavīksnes krāsās. Bet pēc brīža jau atkal viss kluss, visi stāv ap karoga mastu nopietnām sejām. Mastā uzvijas karogs, augšā to sagrābj vējš, tas plīvo, un uz augšu ceļas sirsnīga lūgšana-dziesma.

Bet te nāsīs iesitas dūmu strūkliņa un vēl kāda patīkama smarša, kas liek sajust izsalkumu un vēstī, ka brokastis ir klāt. Čaklās saimnieces jau augšā, kamēr citi vēl gulēja, un pēc padarīta darba slauka sviedrus . . . Tad pie skaisti klāta galda īsa lūgšana un gaidītās brokastis. Cik jauki

Sabiedrības dāvana —
nometnes signala lemesis

smaršo puķes uz galda, jauki smaršo arī šalcošais mežs.

Nu gan vairs nav vaļas, tik daudz darba priekšā. Vispirms nometne jāsaved kārtībā, jāvēdina mājokļi, jānovāc visas druskas un netīrumi, un jāuzpoš, lai viss spīdētu un laistītos.

Te atkal atskan lemesis, un visi nometnes dalībnieki jau sēž ap savu nometnes vadītāju un klausās paskaidrojumus un uzdevumus dienas darbiem.

Un ar steigu vien katra saime dodas pie sava darba. Viena dodas uz tuvāko lauku, lai izmēģinātu dažādus arklus. Kas to būtu domājis, ka dažādu arklu ir tik daudz! Ar katru jāizdzen vairākas vagas,

Kaplēšana

Gaisā uzšaujas ūdens šaltis

dažam arklam viens ritenis priekšā, dažam divi, citam divi lemeši. Vislabāk jau gan art ar arklu, kam divi riteņi. Kad to palaiž vaļā, tad pie roktura rokas nemaz nav jāpieliek, tas pats zina savu vagu.

Kāda cita saime tuvākā saimniecībā pārrok komposta kaudzi un mācās acot un potēt, šoreiz gan tikai ar alkšņiem, jo kas nu ļaus pirmo reizi roku mēģināt pie ābelītēm. Bet kad gadīsies ābelīte, lieta ir skaidra, māksla nu ir rokā.

Cita saime izmēģina dažādas lāpstas, kapļus un grābekļus. Katram jādod atsauksme, kādi rīki labāki, un tad vēl vadītājs rāda pareizos darba paņēmienus.

Viena saime mācās likt drenas izraktā grāvī, būtu bijis vairāk vaļas, būtu paši rakuši tālāk, bet nu vairs nav laika, jāmainās darbos ar citu saimi, un drīzi vien atskan lemesis un aicina uz peldēšanos. Cik jauki ielīst dzestrajā ūdenī, vai pat palīst zem ūdens krituma. Dežurējošā saime jau gatavo pusdienas, un, garām skrienot, tā vien gribas, pacelt katla vāku un paraudzīties.

Pusdienas paēstas, vēl virtuvē skan trauki, dežuranti mazgā šķīvjus un berž katlus. Cik labi atlaisties zālītē un atpūsties! Skatoties caur koku zariem zilajās debesīs, liekas, ka tās ceļas arvienu augstāk, arvienu augstāk, un pārņem tāda bezgalības sajūta, ka, liekas, nav vairs ne laika, ne telpas. Bet cik ilgi tā gulēsi, jāraksta dienas grāmata, jo vēlāk jau nebūs vaļas.

Pēc pusdienām nolikta tuvākās paraugsaimniecības apskate. Cik interesanti skatīt labu saimniecību: skaisti krāsotas ēkas un liels augļu dārzs, vēja rotors griežas un

Skats katlā

Pusdienas galds

pumpē ūdeni kūtī, kas tik tīra un gaiša. Apskatām arī citas ēkas, laukus un pļavas, cik labi viss te iekārtots, un saimnieks stāsta, kādēļ un kā viņš visu darījis. Klusībā katrs pie sevis domā: cik daudz man vēl mājās jādara, lai arī tur būtu tik jauki dzīvot. Tik uzmanīgus klausītājus vecais saimnieks vēl nebija redzējis, ar prieku viņš atbild uz jautājumiem un smaidīdams vēro aizejošos. Vēl daži gadi, un, ja šiem jaunajiem censoņiem nezudīs tagadējā interese un darba griba, tad drīzi mūsu apkārtni vairs nepazīsim. Bet nu ar steigu uz nometni; katrs launagā izdzer glāzi piena, un šodien darbam miers.

Saimēm jāsacenšas volejbolā, uz ātru roku noorganizēts zibenturnīrs. Pēc tam šķēršļu skrējiens. Smejoties visi gandrīz palika bez elpas, jo jāskrien atmuguriski, jālien caur tukšu mucu, jāsaskaita krūzītē zirņi, jānes klēpis malkas un jānoiet pa kārti. Pirmais tika cauri Pēteris, tas saņēma godalgu, konfekšu bundžu, bet viņš nav skops, un katrs saņem savu tiesu, ko nogaršot.

Ēnas pamazām paliek garākas, un saulīte sēžas arvienu zemāk. Cik labi garšo putra vakariņās, daudz labāki kā parasti mājās, un tik daudz putras mājās arī nevar noēst.

Pēc brīža lemesis atkal visus aicina pie karoga; atskan vakara lūgšana, un lēni karogs noslīd lejā. Darba diena beigusies, vēl īss brītiņš sakārtoties, tad jau jādodas pie ugunskura.

Cik jauki skan kopējas dziesmas. Katrai saimei arī kaut kas jārāda citiem. Viena uzveda tautas parunas, un citiem tās bija jāmin. Viena saime imitēja visas nometnes amatpersonas, un visiem bija jāsmejas, cik labi un jocīgi tas iznāca. Kāda saime rādīja Frīdi Lozi un Jāni Bieti, un arī par to bija jāsmejas. Tik silti un labi ir pie ugunskura. No dienas tāds kā nogurums, gribas ciešāk satīties deķī un izlaisties un sildīties. Priežu paegales sprakšķ un augsti gaisā uzšaujas dzirkstis, tās uzskrien gaisā un dziest, un paliek kaut kā žēl, skatoties dziestošās dzirkstis, varbūt tādēļ, ka ienāk prātā, ka drīzi no nometnes būs jāaizbrauc.

Mūsu vadītājs, cik viņš jauki māk stāstīt! Viņš tik vienkārši un tik

Mastā uzvijas karogs

1. Kapļu sakārtošana
2. Komposta rakšana
3. Zirgu jūgšana

saistoši runā par diviem puišiem, kuŗi aizklīst no tēvu mājām svešumā, par viņu piedzīvojumiem un dēkām, un par to, kā viņi atgriežas, kā viņi strādā savās mājās un pagastā, kā viņus pamazām viss pagasts iemīļo. Bet tas viss tādēļ, ka viņi nedomāja tikai par sevi, bet gan arī par citiem, ka viņi pret visiem bija laipni un izpalīdzīgi un ka viņi nebaidījās darba un viņiem netrūka jautrības arī grūtajos brīžos.

Bet nu jau ļoti vēls, zvaigznes iedegas debesīs, atskan signāls izdzēst ugunis.

Un aizmiegot vēl ienāk prātā: vakar atbraucām, bijām visi sveši, tagad liekas, ka jau sen kamēr dzīvojam kopā nometnē un strādājam kopā. Cik jauki nometnē, rītvakar jau jābrauc projām; žēl, nometnei gan vajadzēja būt garākai, vismaz vienu nedēļu vajadzētu padzīvot kopā. Bet tas jaukākais tomēr bija ugunskurs . . .

Lauku mājas

Lilija Ābelīte

Biju tālās lauku mājās,
Tur, kur mežu čukstos pļavas
Klausās, svētot saule stājas,
Zeltodama kuplās kļavas.

Mieru auklē zaļos zaros
Apkārt mājām koki sirmie,
Lēni šalcot novakaros,
Rīta stundā zuzot pirmie.

Zeme ziedošā vēl klusi
Tēvu tēvu pēdas glabā,
Nezudīs, ko rakstījusi
Dēlu sirdīs māte labā.

Dienu senā ritmā mijas
Viegli soļi, rokas raitas;
Gadu pavedieni vijas —
Nemainīgas darbu gaitas.

Zemes spēks ir tēva rokās,
Mātes smaidā saules zaiga,
Atviz rūpju sejas krokās
Sirsnība tik mīļi maiga.

Biju tālās lauku mājās,
Tur, kur sirdis saulei rada,
Sirds ar sauli sarunājās,
Viņas gaisma dzīvi vada.

Foto V. Upītis

Vasaras mēnesī . . .

Tveicīgi, bet klusi kļuvuši pusdienas laiki. Apklust uz brīdi putnu balsis, kas agros rītos vēl arvien ir tik gavilējošas un prieka pilnas. Un šajā pusdienas klusumā mēs sākam just un apjaust lielo brieduma brīnumu un viņa pilnību.

Rudzu lauks smagāk un skaudrāk san, vieglā vēja vārpām pieskaroties citai pie citas. Un viss spilgtais zaļums, kas rotāja laukus un pļavas, kļuvis jau pa!sens, dzeltenīgs, nezdams līdzi kādas tālas jausmas par vasaras krāšņuma beigšanos.

Viss, kas ir audzis un plaucis, šinī laikā sasniedzis sevis piepildījumu. Un ļaudis, kas iet tīrumos un pļavās, jūt šīs vasaras devumu. Līdz ar darbu, kas no agriem rītiem līdz vēliem vakariem pavada lauku ļaudis, viņi tomēr zina, ka nu sācies lielais ievākšanas laiks.

Dārzos līkst ābeļu zari, nezdami augļu smagumu, un reiz tik ziedos baltie ķirši sārtojas tumši brūnām ogu pērlēm. Un ik vienai mājai, kas iegrimusi koku bagātībā, vasara apvijusi apkārt kādu lielu mieru, lielu skaidrību un mūžam neapjaušamo svētību.

Druvukalna jaunais arājs

AUGUSTA MEŽSĒTA

Stāsts

Ziedēja ievas, un apses vēra savu pirmo lapu sveķainos pumpurus. Gaiss bija pilns ievziedu saldās un apšlapu rūgtās smaržas. Bija gandrīz tā, itkā smaržotu medus un maize.

Un tad vienā svētdienas rītā, kas mirdzēja gaisā, uz koku lapām un mīkstajā zālē, rītā, kuŗu putni un ganu meitenes pieskandināja dziesmām un svētrīta skaņām baznīcas zvans, Druvukalna Jaņuks sēdēja aiz krūma un uzmanīgi vēroja makšķeres pludiņu un pacietīgi gaidīja, kad to ieraus ūdenī tas sapals, ko viņš šajā upītes atvarā jau bija vairākas reizes manījis. Bet lai cik uzmanīgi arī viņš nevēroja pludiņu, Jaņuka skats tomēr brīžiem klusā priekā vēroja arī balto, zilo un raibo tauriņu lidināšanos Jārupes mirdzošajā līcī. Cik gan ļoti šie tauriņi līdzinājās puķēm un puķes tauriņiem! Vai tikai šie tauriņi arī nebija tikai tādi savādi ziedi, kas uzplauka no saules gaismas un zemes dvašas, un kuŗu dārzs bija pavasara siltuma pilnais gaiss? Jā, šo noslēpumu Jaņukam vajadzēja reiz izdomāt līdz galam, un to viņš arī varbūt būtu izdarījis jau tagad, ja tikai... pludiņš šajā acumirklī nebūtu pazudis zem ūdens.

Kad sapals bija noķerts — tas saulē mirdzēja kā apsudrabots — Jaņuks nolēma, ka šajā atvarā šorīt tam vairs nelaimēsies piekrāpt otru sapali, un tāpēc viņš devās uz otru atvaru aiz birztalas.

Izvēlējies taisnāko ceļu caur birztalu, viņš, bērzos iegājis, pēkšņi izdzirda savādu, tikko sadzirdamu troksni, kas līdzinājās tikpat cilvēka balsij, cik zirga bubināšanai. Jaņuks apstājās un ieklausījās vērīgāk.

Birztalas vidū atradās neliela pļaviņa, kam apkārt bija aptaisīts žogs. Šajā aplokā svētdienās un vasaras naktīs ganījās zirgi, kad bija jau pagājis smagākais sējas laiks un zirgiem bija mazāk vajadzīga spēcīga barība. To Jaņuks zināja. Bet kas tur tagad tik maigi un noslēpumaini sačukstējās?

Jaņuks mazliet pielieca mazos bērziņus un piezagās tuvāk.

Vispirms viņš ieraudzīja Lauča galvu, kas tā savādi raudzījās kādā vietā, kas Jaņuka acīm vēl nebija redzama. Jaņuks aizlīda krūma otrā malē un nu ieraudzīja...

Jā, kas tad īsti tur bija? Tēvs...

Tas nu gan nebija Jaņuka tēvs. Jaņuka tēvs bija cīnījies un kritis par tēvzemi. Drīzi vien pēc tam, kad Jaņuks bija 4 g. vecs, nomira arī viņa māte plaušu karsonī.

Tā kā viņa tēvs un māte savas darba gaitas bija sākuši un godam pildījuši Druvukalnā un no turienes arī devušies savā pēdējā ceļā — tēvs kaŗā un māte uz mūža mājām, tad Druvukalna saimnieks, pats būdams bezbērnu atraitnis, paturēja puisēnu sev par dēlu. Šodien Jaņuks no visa tā vēl gan maz ko zināja un saprata, jo viņam šis bija tikai devītais pavasaris, un tēvs viņam bija Druvukalns.

Un nu viņš, jaunos Druvukalna birztalas bērziņos stāvēdams, pats kā jauns bērziņš, izbrīnā vēroja tēvu, kas glāstija Līzes kaklu un runāja maigus, klusus vārdus. Savādi! Jaņuks nekad nebija redzējis tēvu tā sarunājamies ar zirgiem. Bet Līze arvien lieca un lieca savu galvu atpakaļ un tā savādi nezin ko uzlūkoja. Jaņuks

pagāja vēl soli uz priekšu un nu ieraudzīja... vai tas bija telēns? Nē, telēnam nebija tik gaŗas kājas!

Ziņkāres dzīts, aizmirsis sapalu nevarīgi karājamies jauna kārkla kāsī, viņš, lai gan nedroši, tomēr spraucās caur bērziņiem arvienu tuvāku neparastajam skatam.

Viņš bija tā iegrimis brīnuma novērošanā un savās pārdomās, ka attapās tikai tad, kad jau bija piegājis un apstājies blakam tēvam.

— Ak, tu arī jau tik agri kājās! — tēvs saka.

— Šodien Madei ganu diena, — Jaņuks nosaka, itkā attaisnodamies, joprojām mēmi raudzīdamies brīnumā, kas kautko itkā meklēja zem Līzes vēdera.

— Labi, labi, miegam nevajaga pārāk daudz ļauties, arī brīvdienās, — tēvs saka un tad maigi piebilst: — Nu, apskati, apskati! Tu, Jaņuk, vēl laikam neesi redzējis šādu dzīvnieku.

— Kur... tāds... te gadījies? — Jaņuks ieminas.

— Nu... Līzei atskrējis kumeļš — maza Līzīte.

— No kurienes? — Jaņuks nerimst.

— Jāni... — tēvs lēni iesāk.

Jāni... Tā neviens vēl viņu nebija uzrunājis, arī tēvs šo vārdu nu pateica pirmo reizi. Un Jaņukam tas izlikās tik savādi — patīkami. Jā, patiešām viņš vairs nejutās nekāds Jaņuks, bet Jānis, ar kuŗu var runāt kā ar pieaugušu cilvēku!

... — Jāni, — tēvs atsāk, — Līze tagad ir māte un mazā Līzīte tās meita. Tagad mēs to audzēsim un pēc trim, četrām vasarām tā ieņems vecās Līzes vietu Druvukalnā.

Jaņuks likās iegrimstam pārdomās par noslēpumainām lietām, kuŗas tam nu kļuva itkā saprotamas. Un tas, ko viņš vēl nesaprata, tas ieraisīja viņā vēlēšanos drīzāk izaugt lielam.

— Bet kas tad tev tur, Jāni, pie sāniem? — tēvs ieminas, ieraudzīdams zivi kārkla kāsī.

Nu tikai Jaņuks atcerējās, ka arī viņam ir ar ko palepoties.

— Sapalis! — viņš lepni nosaka un paceļ zivi.

— Nu, vai zini, Jāni, — tēvs nosaka, pacilādams zivi, — ja tev ir pacietība un māka izmakšķerēt tādu sapalu, tad mēs abi vēl izdarīsim lielas lietas Druvukalnā. Bet tagad... — tēvs norūpējies piebilda: — vai tu iesi mājās, vai vēl uz upi?

— Es vēl zinu vienu atvaru, kur esmu manījis sapalus, — Jaņuks nosaka un pagriežas uz upes pusi.

Šī bija Jaņukam liela diena. Tēvs viņu sāka saukt par Jāni un to nu darīja arī citi mājnieki. Bet vispatīkamākie bija tēva vārdi:... „tad mēs abi vēl izdarīsim lielas lietas Druvukalnā." Šie vārdi viesa Jaņukā tādu lepnumu un pašapziņu, ka arī viņam pašam likās, itkā viņš sajustu, ka patiešām Jaņuks pārvēršas Jānī.

*

Nekas nestāv uz vietas, un gadi Druvukalnā nestāvēja uz vietas, tāpat kā tur nestāvēja uz vietas arī darbi.

Tā vien likās, ka gaisā vēl nebija galīgi iztvaikojusi pagājušā pavasaŗa ievziedu saldā un apšu lapu rūgtā smarža, kad Druvukalna līčos un gravās atkal ievās sabira ziedu sniegs un apšu lapas pārklāja rūgts, mirdzošs medus.

Tāpat bija ar darbiem Druvukalnā. Viena darbdiena — pavasaris, viena darbdiena — vasara, viena — rudens, ceturtā darbdiena — ziema. Un tas skaistākais: ikkatra jauna darbdiena kļuva kvēlāka, dziļāka, piedzīvojumiem un atziņu bagātāka, lielāka darba prieka, darba ilgu, darba veiksmes, darba svētības pilna.

Druvukalna mājas atradās kalnā, un saimnieku dzimtas ligzdai te, mežā, pirmā ēka celta pirms pāris simts gadiem. Tāpēc arī, domājams, kā mājām, tā šai dzimtai kaimiņi devuši vienu un to pašu vārdu — Druvukalns. Tas ir gods, tikums un spēks — dzīvot paaudžu paaudzēs. Tā cilvēks saaug ar dabu, iemin Dieva prāta ceļus ar savām domām un darbiem.

Ir pagājuši vairāki gadi. Atkal pavasaris. Ievas gan jau noziedējušas, un apšu lapas jau pilnā plaukumā dreb un sudrabaini mirdz pretim saules zeltainajai vizmai. Bet ziedošo ievu vietā tagad Druvukalnā redz sirmojam saimnieka galvu, un apšu iebrūno pumpuru vietā tagad pagalmā un laukos redz darba gaitās ejam briestošas jaunības saldā spēka pilno Jāni. Mati — nobriedušu kviešu vārpu vainags, acis — gabaliņš no Latvijas vasaras zilās debess.

Jānis, nupat šopavasar, pabeidzis pamatskolas sesto klasi. Viņš vairs nejautā, vai tauriņi nav tikai tādi lidojoši ziedi. Viņš zina, no kurienes atskrējis jau pirmais kumeļš tai Līzitei, kuŗu viņ kādreiz aplūkoja birztalas aplokā kā brīnumu. No tiem laikiem vairs palikusi tikai sapalu makšķerēšana svētdienas rītos, un domās vēl arvienu kvēloja tēva kādreiz teiktie vārdi: „mēs vēl izdarīsim lielas lietas Druvukalnā"...

Jānim nu bija jau septiņpadsmitais pavasaris. Viņš bija noaudzis brašs kā osis Druvukalna pagalmā. Vecais Druvukalna saimnieks nolūkojās viņā ar prieku, bet arī ar zināmām skumjām. Ka tikai Jānis nedomā par tālākām skolām? Druvukalns, protams, to viņam neliegtu, bet... Tiesa, Jānis gan nebija Druvukalnu miesa, bet Druvukalnu gars viņā bija pilnīgi. Likās, itkā viņā šo garu būtu ielikusi pati šī daba, kas jau Druvukalna senčus te bija audzinājusi un darījusi stiprus. Likās, itkā šī daba glabāja sevī senču tikumu un darba prieka noslēpumu, ar ko, šai dabā augdams, bija tik brīnišķā kārtā apaugļojies un iebriedis arī Jāņa gars. Jā, kas tad būtu vairs Druvukalns, šīs druvas, šie līči, šis darba tekas, ja Jānis aizietu pasaulē, tālākās skolās?

Tādu rūpju tirdīts, vecais Druvukalns kādā svētdienas pēcpusdienā nolēma izrunāties ar savu audžu dēlu.

Viņš atrada Jāni ābeļu dārza malā zem vecās liepās kuplajiem zariem, kur uz resna ozola bluķa bija uzlikts sentēvu laiku mājdzirnavu akmens, kas te jau pussimts gadus izpildīja dziŗu galda vietu ģimenes godībās, ja tās iekrita vasarā.

Tēvs klusi atsēdās blakām audžudēlam. Jānis aizvēra un nolika uz galda grāmatu par purvu izmantošanu, ko nupat bija lasījis.

— Šī grāmata man atvieglo valodu, ar kuŗu es šodien gribēju griezties pie tevis, Jāni, — tēvs sacīja, grāmatā pavēries.

— Tēvs, varbūt es noskārstu to, ko tu vēlies man sacīt, — Jānis sacīja. — Tev rūp, ko es darīšu tālāk, kad nu pirmā skola pabeigta.

— Tas tiesa, bet kā tu to varēji paredzēt, dēls?

— Gluži vienkārši: pamatskolas pabeigšana secina jautājumu: kas notiks tālāk?

— Na, un ko tu domā darīt? — tēvs jautāja mazliet baiļi, tad piebilda jau stingrāk: — Tev jāzina, es tev nekā neuzspiežu. Es tevi atbalstīšu tavā ceļā, lai kāds tas arī būtu. Bet tev tas jāizvēlas brīvi, nevadoties no kādas sevišķas izpatikšanas man, aiz pienākuma vai kādām citām jūtām. Tev nav jādomā, ka es tevi būtu uzaudzinājis tikai tāpēc, lai man būtu labs kalps.

— Vai labs kalps ir maz? — Jānis ieminējās.

— Nē, tā ir reta manta, — tēvs sacija, — bet ja tavs tēvs tāds ir bijis man un labs kaŗavīrs tēvijai, un ja es tevi esmu uzaudzinājis, tad tas tomēr vēl nav nekāds iemesls, lai tu tāds paliktu man. Tu esi jauns, veselīgs, prātīgs, skolas tevi varbūt padarītu par lielāku un svētīgāku kalpu visai dzimtenei, visai tautai.

Brīdis klusuma. Likās, viņi abi kautko pārdomāja.

— Tēvs, cik reiz es tevi pašu un kaimiņus neesmu dzirdējis lādamies par tiem augstiem Rīgas kungiem, kas tautas dzīvi vada uz postu... — Jānis iesāk.

— Taisni viņu vidū trūkst īsto goda vīru, spējīgu un krietnu tautas dzīves veidotāju, — tēvs iebilda.

— Tēvs, piedod, ja es jau taisu savu slēdzienu. Esmu beidzis tikai pamatskolu, manas zināšanas nav lielas un nevaru arī lepoties ar daudzu gudru grāmatu izlasīšanu, bet arī no tām nedaudzajām grāmatām par tautu likteņiem, kuŗas esmu izlasījis, varu tomēr nojēgt, ka tautu ceļus pavirza pretīm gaišai nākotnei tikai reti Dieva izredzēti cilvēki, kuŗu balsij klausa vienota tauta.

— Tu man esi izaudzis jau diezgan gudrs. Bet vai tu sevi pie tādiem nepieskaiti? —

— Pie tādiem tos pieskaita tikai viņu padarītais darbs pēc tam, kad vēsture jau pašķirusi lapu uz priekšu.

— Vai tu, dēls, nevēlies sākt šādu darbu?

— Namu sāk celt no apakšas, tēvs. Tauta arī savā ziņā ir tāds nams. — Tad, itkā ko atcerējies, viņš piebilda: — Tēvs, tu reiz man sacīji: „mēs lielas lietas izdarīsim Druvukalnā." Es vēlētos ķerties pie šīm lietām tepat Druvukalnā.

— Un vēlāk, kad tev apniks šis vienkāršais darbs, kad tu sāksi kārot plašākas zināšanas, kad tu nožēlosi, ka esi ieslēdzies šaurā dzīvē... — tēvs pārbauda dēla sapņus.

— Darbs, ko mīlam, neapnīkst, nav slogs. Zināšanas? Vai arāja darbā neslēpjas visas zināšanas, vai arāja dzīve prasa mazāk no visa tā, ko sludinājuši senie pravieši, gudrie un mūsu senči: darba prieka, sirds un sadzīves krietnuma, cilvēkmīlas, savas tautas un cilvēku godā turēšanas? Visu to esmu mācījies te Druvukalnā no tevis, tēvs. Manā sirdī, manās asinīs, manā garā tu esi iekvēlinājis kā kādu savādu lāpu, kuŗu gribu nest gaiši plivojošu pa Druvukalna darbu tekām kamēr vien es dzīvošu. Šodien vēl mani spēki nav pietiekoši norūdīti, manas zināšanas nav lielas, bet zināšanas es mācīšos no tevis un iegūšu darbā, jo es noskārstu, ka darbam piemīt kāds burvīgs noslēpums: pavērt darba rosmes noslēpumu un svētību tam, kas šo darbu dara... Vai tu, tēvs, biji man citu ceļu izraudzījis? — Jānis beidzot bikli piebilda, sabaidījies pats savu kvēlo vārdu.

— Nezināju, ka tu proti arī tik daudz un dedzīgi runāt, bet tas nāk no tam, ka tu, kā redzu, esi diezgan jau dzīvi vērojis un sevī dedzis, — tēvs sacīja, un viņa acīs bija ieradies asaru miklums. — Cik savādi, — viņš turpināja, — visu, ko gribēju tev teikt, tu pats pateici man, dēls. Nu, tad labi, strādā savā Druvukalnā, ja tas tev tik mīļš

Tirgū pirktie zirgi Druvukalnā nebija cieņā: Dūkanie te dzīvoja no paaudzes paaudzē tāpat kā šo māju saimnieki.

Druvukalnu mājas, kā jau minēts, atradās kalnā un, domājams, aiz šī paša iemesla ne tikai saimnieku paaudzes un gājēji, bet arī zirgi noraudzījās uz savu apkārtni ar skatu, kas slīd no augšas lejup, un ne jau gluži tāpēc vien, ka viņi dzīvoja kalnā.

Un tā jau no mazām dienām arī Līzītei, vecās Līzes meitas meitai, gribot negribot, vajadzēja mācīties pasauli redzēt tādām pašām acīm.

Kad Jānim atnesa siltās, smaršīgās brokastis...

Jau tad, kad viņa vēl savvaļā staigāja pagājušā gadā uzplēstajā purvā pa vagu, kuŗu uzgrieza viņas mātes, Līzes, un mātes brāļa Lauča smagais, bet rotaļigi vilktais arkls, ja, jau tad viņa, Līzīte, mācījās redzēt to, kas Druvukalna pasauli šķīra no kaimiņu pasaules.

Kad Jānim atnesa siltās, smaršīgās brokastis, abi dūkanie sāka kāri malt auzu zeltainos graudus, kas kulē iebērti pāri pusē.

Jānis atsēstas grāvja vienā malā un sāk strēbt kūpošo gaļas zupu. Grāvja otrā malā atsēstas kaimiņu māju saimnieks, kož cietas maizes riecienā un piestrebj kādu liesu šķidrumu no māla krūzes. Bet kaimiņa zirgs — nu kas tas par zirgu? ēzelis, garu vilnu, ne zirgs! — no āķīša izjūgts ieplūc savu brokastu turpat tīrumā, kas bija tikpat zaļš arts, cik nearts. Un šīs kaimiņu ķēveles kumeļš, tas īsts teļš, kas pat grāvim baidās pārlekt. Bet Līzīte! Ir ko redzēt, te grāvja vienā, te otrā malā. Pieskrien kaimiņa ķēvēlei, pakaitina to, uzmet pakaļu gaisā un prom! Ar to vien vēl nepietiek. Atgriežas, pieskrien kaimiņam, tā savādi ielūkojas tam sejā, tad ar purnu nogrūž viņa pakausī nošļukušo veco šlebenmici un aizskrien, atkal uzmezdama pakaļu gaisā, itkā gribēdama ar to teikt, ka tāda pasaule, tāds darbs, tāds saimnieks, un tādi zirgi, kādi bija grāvja otrā malā, uzspeŗami gaisā.

(Turpinājums sekos),

Līdumnieks

ARNOLDA JANSONA

Stāsts

Darbs ir gods.

1.

Tīrumu sloksnēs zaļo uzdīgušo rudzu asni. Kūp atmatas . . . Kūp plēsumi un rūsganās birzis, kas kā košas varavīkšņu jostas apjož Skanuļu tīrumus no ziemeļiem un rītiem. Uz Dziļezera sēres, apskurbuši pavasaŗa dūmākās, peŗas un gadzina ezerputni. Rīts . . .

Andris pievelk grožus. Zirgi apmet līkumu. Sidrabspožais arkla lemesis iegrimst atkal kūpošā irdnē. Iečīkstas aizjūgs . . .

„Vagu!" rīta klusumā noskan jaunā arāja mudinātājs sauciens.

Lemesis čirkstēdams griež mālaino atmatu gaŗās sloksnēs, kas kā smagi viļņi gulstas vienādās rindās un silti kūp . . .

Apžņaudzis darbā kreveļotās rokas cieši ap arkla skavēm, Andris tunturo pa silto vagu un vītņo savas domas kā gludi novītas linu auklas. Pierē iespiežas dziļas domu rievas. — No grāmatām, dzirdētiem priekšlasījumiem, mēnešrakstiem — pašmācības ceļā izlobītās zināšanas un atziņas nedod viņam tagad miera.

„Dzīvei jāstīdz kā asnam vienmēr augšup! Katrai lietai un katram darba veidam jāiegūst lielākā pilnība..." Andris pamazām ieslīd savā domu plūdumā.

Acu priekšā dīvainu vīziju veidā pavīd un veŗas domās iztēlotas ainas:

Pavasaris . . .

Pāri Skanuļu tīrumiem tūļīgi zvalstās zilpelēks traktors ar piekabinājumu virkni: arklu, ecēšām un sētuvi . . . Vienā braucienā rugājs pārvēršas apsētā tīrumā. Nepilnā nedēļā apdarīti gandrīz visi pavasaŗa darbi sētā un tīrumos.

Vasara . . .

Odžu sūneklī aiz Dziļezera elsā tērauda motorzāģi. Ķerveļainie bērzi un žaukrainās purvu priedes kā rāceņi sašķeļas aso tērauda zobu šņakstienos. Līvu kalna piesaules pusē dumbŗa un sveķu smaržu svīst tikko sazāģētās lates, lāsumainās sijas un dēļi.

Pēc mēneša Odžu sūneklī motorzāģu vietā stājušās celmu raujamās mašīnas. Skanuļu malciene piedzīta sveķainu celmu tierēm. Kurināmā šajā sētā neaptrūks gadiem ilgi. Daļa sveķainākо un neietrunējušo celmu sakrauta palievenī Šie sakārņi domāti darvas un terpentīna izsvīšanai.

Pret rudeni plašā Odžu sūnekļa, kuŗa diženumu nespēja aptvert pat saimnieks, Skanuļu zemes robežās vairs nav . . . Tajā vietā, kur agrākās vasarās ziedēja vaivarāji un uz samtainiem sūnu viļņiem gredzenojās odzes, tagad plešas plašs, izdrenēts, grāvju šķērsots un apkaļķots klājs. Citu vasaru tur sāks jau kuplot treknas pļavas . . . Dumbraino Odžu sūnekli pieminēs vairs tikai drausmīgajos nostāstos. Bet arī tas notiks reti, jo daudz tīkamāk ļaudis runās par Skanuļu košajām pļavām un raženo lopu izlasi nekā par zirgu zagļu un laupītāju bandām, kas pirms gadiem slēpušās kādreizējā Odžu sūneklī.

Rudens . . .

Mīstīklas, grābekļus un izkaptis Skanuļu ļaudis vairs nepazīst! Šīs nepraktiskās darba lietas apsūbē nu Rīgas mūzejos, līdzās vectēvu spriguļiem, izrakstītām kulsteknēm, somu dūkām un koklēm. — Skanuļu briedā tvanošās druvas tagad nu šķērso benzīna tvanā apskurbusi mašīna, kas ņem ražu tieši no kājas, tūliņ izkuļ to, salmus pamet uz lauka, bet graudus kā zelta palāses salasa maisos.

Trīs cilvēki, mierīgi pīpes sūkdami, sēd uz šīs brīnišķīgās mašīnas, brīžam pagroza sviras, pievalda bremzes un rāmu skatu nolūkojas, ar kādu skubu un veiksmi blakus tīrumā strādā jaunā linu plūcamā mašīna. Gaŗi kapara taustekļi kā pirksti slīd pa līdzeno lauku, nogriež skanīgās linu pogaļas un sasien kraukšķīgos stiebrus vienādos kūlīšos.

Un tad . . . Un tad tālāk . . . (Andŗa domas brāzmo kā plata straume krācēs!)

Veco romantisko linu mārku Skanuļu laukos vairs nav... Tie nosusināti un aizbērti. Virs tiem patlaban sparīgi kārpas kartupeļu rokamā mašīna, kas ar skubu rauš no vagām kartupeļus — kā ķerainas kaķu galvas.

Rati ar linu kūļiem aizslīd pa traktora riteņu izgriezto un izdangoto mauru līdz betonētajiem siltūdens baseiniem. Nedēļām ilgstošā linu mērcēšana tagad saŗukusi tikai uz divi vai trim dienām.

Un tad . . . Un tagad atkal mašīna . . . Tā ierauj trauslos linu stiebrus savos velteņos, samaļ, izkulsta un atšķiŗo zeltaino šķiedru no pakulām.

Ziema . . .

Skanuļu tīrumi, rudenī tērauda lemešu un ecēšu ilkņu izpluinīti, atpūšas zem čaganā sniega dūnām. Dārza nolejas stūrī ap vectēvu stādītām ābelēm kāri grib snaikstīties zaķi, bet potes ceļā ābeļu miza nu padarīta sūra un rūgta. Zaķu garšai tā nav vairs tīkama.. — Brāzmainā darba rosme tagad burzguļo Skanuļu sētā, piedarbā un kūtī. Pagalmā, apledojis asiem lāsteku pīķiem, šņakstinās ūdens triecis. Aka, kuŗas grodi bija satrunējuši un izbiruši, sen jau aizbērta. — Meitas Skaņuļos nepazīst ne vējluktuŗu, ne nēšu! Kūtī dzirkst elektriskās spuldzes . . . Dūc ventilatori... Kaktos nesirmo vairs ne zirnekļu sidrabainie režģi, ne ziemas pelējumu plankumi... Viss krasi mainījies, pārvērties, kļuvis pilnīgāks un labāks.

Andris pēkšņi pamostas kā no koša sapņa caurstarota snauda. Brīnišķīgās izdomās auklētās ainas izgaist. Sirdī ielīst rūgtums:

„Ko es, pelēks gājēja puisis, kam nepieder ne saujas pašam savas zemes, varu domāt par Skanuļu saimniecības rītdienu? Šeit esmu tikai algādzis, kam jādara viss tā, kā to liek saimnieka, ne mana paša brīvā griba . . .“ — Rūgtā atmošanās pelēkajā dzīves tiešamībā Andri padara gurdenu kā spēja tveice tikko uzasnojušu dīgstu. Darbā kreveļotās rokas steidz atkal satvert izšļūdējušās arkla skaves. — Taču neveiksmīgi . . . Zirgi sparīgi pacērtas sāņus. Kautkas irdnē metalliski noņaukš... Arkla sidrabspožā lemeša mala sīksti saliecas pret plata, par seklu nogremdēta laukakmeņa šķautni.

„Skat', kāds puspuisis man arājs!“ no aizmugures kā pātagas cirtiens nošvīkst balss.

Andris atsviež skatu, līdzās stāv saimnieks, sasmadzis un rūpju saliekts. Jaunā arāja kaklā kaut kas šķautnaini iespiežas. Seja pietvīkst. — Sirmais Skanulis to tūliņ nomana, nokremšļojas:

„Nav nozīmes rāt tādu, kas pats apzinās savu kļūdu.“ — Tādēļ viņš labsirdīgi pavīpsnā:

„Tev jau nu gan, kā mūsu pagasta mazpulka dižajam, vajadzētu prast labāk art . . .“

Andris pietvīkst vēl vairāk. Tādu valodu viņš nav gaidījis. Vecais Skanulis

dienu no dienas tā iejūdzies darbos, ka reti kad interesējas par to, kas notiek ārpus viņa saimniecības.

„Kā gan viņš nu uzzinājis, ka pagājušā svētdienā, pēc sīkstajām sacensībām es izcīnīju sev diženā nosaukumu?" — Andris domā un mēģina raisīt ciešo mezglu: „Droši vien viņa meita Maija būs to stāstījusi, jo arī Maija ir mūsu pagasta mazpulka dzīves dalībniece . . ."

Vecais Skanulis sāk klāstīt savas atnākšanas iemeslus:

„Lauksaimniecības kameras kultūrtechniskā nodaļa šodien un rīt mūsu pagastā rīko praktiskus meliorācijas kursus. — Ko nu es, vecs sakārnis, vairs bridīšu purvus! Diezgan savā mūžā esmu tos jau šķērsojis... Tādēļ aizej tu. Tev jau derēs vairāk jaunās zināšanas — meliorācijā un zāļāju kultivēšanā. Gan jau atlikušo tīruma stūri aparšu es!"

Andris paveras uz arumu: pēdējā vaga līkumaina kā kurmja eja; paveras uz arklu: sidrabspožais lemesis aizliekts . . .

„Un tas viss tādēļ vien, ka uz brīdi biju iegrimis svešādu ainu košajās vīzijās..."

Tēvs aizkūpināja savu svētdienas pīpi

Saimnieks sakārto grožus, dzeņaukšas. Aizjūgs atkal iečikstas.

„Vagu!" Vecais vīrs ieķeras arkla skavēs.

Andris norauš ar delnu no pieres sveķainās sviedru lāses un rosīgi sāk steigties gar tīruma malu uz noleju, kur, iegrimuši pavasarīgā zaļumā, pelēkojas Skanuļu ēku jumti.

2.

Dienas brāzmainā skubā steidzas pretim vasaras košajam zaļumam.

Skanuļu Maijas sirdī liesmo nemiera paltis. Apziņā kā šķautnaini lūzumi pavīd slepeni kaldinātas domas:

„Vispirms — jāpārtrauc iesāktās skolas gaitas tālajā pilsētā un jāpieradina rokas pie svētīgā zemes darba tēva sētā un tīrumos. — Nav tēvam tik liela rocība, lai viņš varētu pieņemt daudz algādžu. — Jāstrādā arī pašiem! Un bez tam . . ." Maija kautri piesarkst. Ir vēl viena saite, kas viņu tur palikt tēva sētā . . . Tas ir jaunais puspuisis Andris . . .

Maijas domas spēji samezglojas. Sirds sit trauksmaini un smagi . . . Viņa gluži labi zina: Andris nav bagātu ļaužu dēls. Viņa tēvam gan kādreiz piederējusi saimniecība, bet kara gados to ieguvuši citi. Tagad viņa tēvs sen jau zem velēnām... — Māte? — Tā — kā izkaltusi salacīte no agra rīta līdz vēlai naktij tekā pilsētā svešu ļaužu darbos. Andris ir pelēks algādzis, kas Skanuļos dzīvo jau trešo vasaru. Viņš ir vienkāršs puspuisis . . . Un tomēr . . .

„Viņam ir gaiša galva, čaklas rokas un godīga sirds . . ." Maijas domas nostājas atkal Andra pusē. —" Ar katru dienu viņš kļūst manai sirdij tuvāks . . ."

Pēkšņi atraujas istabas durvis. Miltūdens spainī apmērcētās rokas priekšautā slaucīdama, ienāk māte. Klusumu ieplaisā nozīmīgi vārdi:

„No rīta bija atnācis Druņķu Egons . . ."

Maija paceļ acu ploksnas. — Māte turpina, uzmanīgi vārdus taustīdama:

„Ar Druņķiem jau nu gan mums jāsadzīvo kā saviešiem. Kas lai zina . . . Viņiem dzirnavas, viņiem tāda pļavu platība! Katru gadu tās rentējam. Un Egons . . . Bija atnācis aptaujāties, kā

tev klājoties. Esot vienam gaŗlaicīgi pavadīt atvaļinājumu laukos . . .“

Maija saŗaucas. Mātes nozīmīgie vārdi istabu piekvēpinājuši kā kodīgiem paegļu dūmiem. Lai tos kaut cik izvēdinātu, Maija sāji pavīpsnā:

„Ēgons? — Dzirdēju, viņam Rīgā esot jau krietna verģele draudzeņu! Kādēļ vienu nav ņēmis līdz?“ — Pēc brīža viņa vēl piebilst:

„Noprotu, māt, tavu gudro vārdu aizvējā dīgstošās cildas . . .“

Māte novēršas:

„Vai nu tādēļ pieminēju Druņķus? Ko t‘ nu es . . . Pati esi diezgan grozījusies ļaužu vidū. Pati gan jau arī būsi nolūkojusi kādu . . .“ Māte vēlīgi smaida.

„Patiešām . . . Uzminēji!“ Maijas balss skan draiski un gaiši, jo arī viņas sirds ir gaiša un laimes kā silta pavasaŗa lietus pielijusi.

„Tā jau vēroju. Tā jau domāju . . .“ Māte tik satraukta, ka viņas acīs iezvīterojas pat asaras. Veŗas neatvairāma ziņkāre:

„Kāds? Kur? Dižbajārs vai greznulis? Zinu, mans auklējums jau nu gan kaut kādu grabuli neieskatīs . . .“

„Diemžēl, māt‘, nav ne dižbajārs, ne greznulis. Ir tāds pat darba cilvēks kā mēs visi . . . Līdumnieks . . . Varbūt tā varētu viņu nosaukt.“ Maijas sejā iedzirkstas sārtums. Acīs iesprakstas svešāds spīts. Kādēļ šāda ziņkāre?

„Tā . . . Līdumnieks . . .“ vīlusies savās cildās, sanīkst māte — „Ai, ai, nesāc nu tikai staigāt kļūmus ceļus . . .“ rūpju saliekta un sakņupusi, viņa iziet no istabas. — Maija gurdi nopūšas, pārvelk delnu pār sakarsušo pieri, atiet no loga un ieslēdz radio. Vairogveidīgajā skaļrunī iekremšļojas kādas vācu stacijas spīkera balss:

„. . . Mašīnas nav progress, kas nestu cilvēcei svētību! Tādēļ trauksim atpakaļ pie mazsaimniecības un sīkrūpniecības, kur valda dzīvais spēks. Dosim vairāk darba cilvēkam, mazāk mašīnai . . .“

Maija atskārš, runātājs ir kāds brāzmains ūtopists, tādēļ pavīpsnā:

„Ko nu teiktu Andris, ja dzirdētu šādus vārdus? Viņš vienmēr jūsmojis par mašīnām . . .“ — Balss skaļrunī turpina:

„Nepirkt jaunas mašīnas! Esošās lietāt līdz nodilšanai un tad pāriet uz cilvēka roku darbu. Ne dolars un viņa zelta segums, bet mašīna ir cilvēces saimniecības un likteņa tiešā noteicēja. Tāpat kā audēji un vērpēji, drīz iznīks arī zemnieks. Rūpniecība prasa strādniekus, tos dod lauki . . .“

Maija pārslēdz viļņu gaŗumu. — Berne... Vīne . . . Pasaule džingst . . . Londona . . . Skaļrunis sāk paust kāda angļu lektora atziņas:

„Nē! Technikas izplatīšanās procesu nespēs apturēt nekādi saimnieciska, ne politiska rakstura soļi, jo technika attīstās pati pēc saviem likumiem. Iznīcinot techniku, cilvēci neizvedīs neviens no baigā krizes posta. Tā būtu ne izeja, bet bojā eja . . .“

Pēkšņi nolīkst durvju misiņa atvere. Sasmadzis kā vienmēr, slieksni pārkāpj tēvs. Blakus istabā gar atvērtajām durvīm paslīd māte. — Tēvs, kā vārdus taustīdams, nokremšļojas:

„Būs atkal mākoņi . . .“ Barometrs, kas sidrabojas pie sienas — loga pusē, zem žuburainiem briežragiem, noņaukš zem viņa rādītāja pirksta piesitiena. Maija apklusina radio murdoņu. Istabā kļūst kluss kā vecās kapenēs. Var pat sadzirdēt, kā vakara vēsmās šalc gatves žaukrainās gobas.

Tēvs, aizkūpinājis savu svētdienas jūŗas putu pīpi, beidzot iekrekšķinas:

„Dzirnavniekam Druņķim padomā iekārtot autobusa satiksmi starp mūsu pagastu un Rīgu . . .“

„Padoms nav peļams, bet?“ Maija grib zināt tālāko. — Tēvs viņai vienmēr izstāstījis savus nodomus. Arī tagad viņam nav ko slēpt.

„Darba tādam benzīna kumeļam būtu gana. — Sviests, bekons, olas — viss tas daudz ātrākā un lētākā ceļā nokļūtu pilsētā patērētāju rokās . . .“

„Protams.“

„Tādēļ, man šķiet, Druņķa aicinājumu vajadzētu pieņemt.“

„Kādu aicinājumu?“

„Druņķis grib, lai arī mēs ar zināmu iemaksu piedalītos viņa pasākumā . . . — Maija nosēkājas.

„Druņķis grib? — Nē! Man liekas, būs labāk, ja atstāsim, tēt‘, Druņķim vienam automobilisma pamata licēja godu mūsu pagastā.“ (Turpinājums sekos)

Pasaka par lielo laimi

ARN. LŪSIS

Dandzēni ir diža sēta:
Pašā kalna galotnē
stāv tā, saules apmirdzēta,
redzama jau pamalē.

Tā vien liekas, ka ar roku
aizsniegt debesis tur var,
un, kad saule zelta loku
met, tā jumta šķores skar.

Nav ne vakaru, ne rītu,
kuŗos migla paceltos
augstu tik, lai saskatītu
pagalms kāds ir Dandzēnos.

Aug ap māju vecas kļavas
tur kopš gadu desmitiem.
Apkārt lauki, birzis, pļavas
mijas ziliem ezeriem.

Pavasaŗos dārzā baltas
ābeles un ķirši zied,
un uz flautas sudrabkaltas,
visos zaros strazdi dzied.

Jumtu pažobelēs klusi
baloži tiem dūdo līdz,
un, no smaršām noreibusi,
zelta bite ziedos sīc.

Vasarā nekur tik jauki
dzīvot nav, kā Dandzēnos.
Tie, ko meži sauc un lauki,
Tur tik labprāt iegrieztos.

Visur saule! Visur ziedi —
cik vien tālu sniedzas skats!
Vai tu smejies, vai tu dziedi,
dzird to lielais pārnovads . . .

Svētdienās, kad ļaudīm vaļa
brīdi brīvē padzīvot,
nāk tie šeit uz maura zaļa
dejot, dziedāt, palīgsmot.

Skan tad vijoles un dūdas,
Puiši meitas dancim skauj.
Ne te skumst tad kāds, ne zūdas:
visi priekam sevi ļauj.

Bet — kad rudens nāk un sārtas
lapu vītnes vējos pin,
vēl tad, sala neaizskārtas,
dārzā astras meitas sķiņ.

Simtiem gadu vecā rija
piekalnē tad kūpēt sāk,
un, kā tumša apīņvija
zili dūmi gaisā kāp.

Apcirkņi ar graudu zeltu
pildās klētī pamazām,
lai tos kādreiz ārā smeltu,
aizvedot uz dzirnavām.

Bet kad galdā jaunās maizes
brūnie klaipi smaršot sāk,
aizmirzdami visas raizes,
ļaudis viņu baudīt nāk.

Kā pie svētā vakariņa
tie ap galdu nostājas,
un no Tā, kas visu zina,
maizei sātu izlūdzas.

Saimnieks pats ņem klaipu pirmo
pušu lauž, un citiem dod.
Sāk tad viņa galvu sirmo
savāds mirdzums apstarot.

Nokopuši dārzus, laukus
ļaudis dzīvo istabās,
pasakas un stāstus ļaukus
krēslas stundās atcerās.

Gan par kaŗiem, gan par badu
veci ļaudis stāstīt zin!
viņu domas katru gadu
jaunus atmiņmetus tin!

Dažs, lūk, gājis roku bučot
baronam — tas bijis bargs.
Cits — to prom no muižas učot,
kļūdams tautas brīvais sargs.

Un tā paiet laiks, un dienas
pavasarim pretim skrej,
kad pie zilās debessienas
siltu smaidu saule smēj.

Dandzēnu saimniekam daudz jau ir gadu,
gaita tak cēla un modrs vēl tam prāts.
Rītā pirms saules viņš ceļas un sētā
pārnāk tik tad, kad jau margot sāk zvaigznes.
Izved līdz galam viņš visu, ko nolēmis kādreiz.
Patīk tam darbs tāds, kur jāpārvar grūtums.
Dandzēnu slavu viņš augstu ir cēlis:
mājas ir daiļas, un lauki ar labi.
Klētīs tūkst apcirkņi pilni ar graudiem
rudeņos spodriem kā zelts ir, vai dzintārs.
Pagrabā tumšā, kur tīkams dveš vēsums,
glabājas sieri tik lieli, kā rati,
krējums un medus, gan šūnās, gan podos.
Stallī zviedz kumeļi, saimnieks tos audzēj's,
varenus darbam un straujus kā vējš;
kūtīs īd govis — un daudz to ir skaitā,
koptas tās labi un rūpīgi vienmēr.
— Viss tas ir Dandzēnu saimnieka guvums
ilgajos gados un grūtajā darbā.

Mūžā tas izaudzēj's trijus ir dēlus —
tagad tik jaunākais palicis vairs.
Vecāko piektajā gadā bij barons
uzdevis kazākiem; — kūdot šis ļaudis.
Atjāja viņi uz Dandzēniem tumšā
naktī un izrāva puisi no gultas.
„Atzīsties, blēdi" — viens, piedzēries kliedza
(elpā tam dvašoja degvīna tvans),
„kam tu pret ķeizaru musini ļaudis,
kamdēļ vairs neklausi kungam, kad sauc
tevi uz muižu viņš steidzamos darbos?
Runā! Ko klusi! Vai jālūdz būs tevi,
atdarīt muti, tu — spītīgais vilks?"
— „Neesmu es gribējis valdnieku aizkart,
ne arī to, kas tam pieder un ir" —
saka dēls vecākais, mierīgā balsī:
— „viss, ko man pārmet, ir barona meli:
naids viņam sens ir pret mani, jo es
atstāju cepuri galvā, kad redzu to nākam.
Visu pēc likuma jādod kas muižai — es dodu,
kaut arī zinu, ka pienācis laiks
būtu reiz izdzīt no zemes tos kungus,
kuŗi te nāca ar varu un viltu —
kalpināt tautu, no kuŗas es esmu."
„Pietiek!" — kliedz barons —, tam aizraujas elpa,
lūpas sāk d ebēt, un vaigs kļūst kā drāna.
Pātagu cēlis viņš cērt ar to puisim
sejā, un paliek tur sarkana svītra.
Nodreb dēls vecākais . . . Iestenas sāpēs . . .
Grib vēl ko sacīt, bet kazāki to
satver aiz rokām un piegrūž pie sienas . . .
— — — — — — — — — — — —
Jājot uz māju bij nosities barons:
Zirgs sācis trakot, jo piepeši ceļā
stājies tam tēls kāds ar svītru pār vaigu
sārtu kā liesma. Ap galvu tam dedzis
Gaišums tāds savāds – kā svētiem, vai Kristum.
Kazāki bailēs tad metuši krustus un tūdaļ
mukuši atpakaļ visi, cik ātri vien jauda.
— — — — — — — — — — — —
Otrais dēls aizgāja karā un krita pie Rauŗas
varoņa nāvē par dzimtenes brīvi.
— — — — — — — — — — — —

Gads pēc gada projām steidzas:
Vecais saimnieks gurdāks kļūst:
sajūt viņš, ka dzīve beidzas.
Spēks kā rasa delnās žūst.

Un viņš reiz pie sevis dēlu
sauc un saka viņam tā:
Dandzēnus tev tagad vēlu,
laiks man aiziet atpūtā.

Ticu es, ka māju slavu
mācēsi tu saglabāt,
tāpat tīrumu, kā pļavu
kopt un labi apstrādāt.

Esi čakls, dēls, esi strādīgs.
Otram ļaunu nevēlē,
esi visiem laipns un gādīgs
tiem, kas tavā pajumtē.

Nekāro pēc mantas lielas,
ne pēc goda, ne pēc slavas,
Lai no svešu laužu tiesas
vienmēr tīras rokas tavas.

Dandzēnos tev visa gana
būs, ja pats tu centīsies
darbu veikt, ko dzīve mana
nespēj vairs. Laiks taisīties

man uz mājām tām, kur klusi
veļu ēnas apkārt klīst...
Roka darbā piekususi...
Savāds miers man sirdī līst...

— Ņem šo saini, dēls, un viņu,
vienmēr dārgu uzglabā,
tad tas tevi reiz, es zinu,
vedīs zemē laimīgā.

Atver to tik tad, ja slikti,
ja tev grūti dzīvē iet,
rīkus tos, kas iekšā likti
stingri rokās turi ciet...

Un nu Dievs lai svētī tavu
darbu, kuŗu sāksi drīz,
svētī lauku, svētī pļavu
tad tev augļi nezudīs...

— — — — — — — —

Rudenī, kad dzērve pirmā
augstu gaisā paceļas,
nodreb tēva galva sirmā:
nu tam ceļā jāpošas.

Un viņš vēl — kā jaunās dienās
plašos laukus apstaigā,
sava šķirsta dēļu sienās
sauju smilšu paglabā.

Un tad apgulstas un klusi
aizmieg, lai vairs neceltos...
Jauna zvaigzne izplaukusi
bij tai naktī debešos.

— — — — — — — —

Svētdienā, kad jūgti bēri
dēls ved tēvu smiltainē.
Ir tam skumji, ir tam sēri:
viens nu viņš kļūst pasaulē.

Gaŗā rindā bēŗu viesi
šķirstam līdzi lēni brauc:
tēvs bij cienīts šeit patiesi
tamdēļ saradies to daudz...

Smagi
Velk bēri
saimnieka šķirstu.
Skumji
raud vēji.
Čukst daba — es mirstu...
Lapas
krīt sārtas
no apsēm un kļavām,
Lauki
top klusi,
nav ziedu vairs pļavām...

... Gals nu ir gaitām ar, saimniek, reiz tavām...

— — — — — — — —

Naktī pēc bērēm, kad skurstenī vēji
gaudo un pelnus virs pavarda jauc,
dēls no miega, lūk, iztrūkstas spēji:
liekas tam tumsā, ka kāds viņu sauc.

Balss bij tik dzidra kā cīruļa zvani
saulainā rītā, kad pavasar's klāt!
Varbūt, ka sapnis tik pievīla mani?
domā dēls: sapņi prot maldināt.

Klausās viņš brīdi. Tad aizveŗas plaksti
gurdie, un sapni viņš savādu redz:
meitens ar sagšu, kur daiļi ir raksti
viņu, kā kādreiz māmuļa, sedz...

„Saki man, daiļā, kas esi, ko vēlies?"
jautā dēls miegā, — „kam šurpu tu nāc
nakti, ne dienu, kad augšā es cēlies
un kad man līksms un viegls ir prāts?

Kam tu tik mīļa un laipna pret mani
esi kā māsa? No kurienes tu?
Balss bij tev dzidra kā cīruļa zvani,
es viņu pirmīt tak dzirdēju..."

— Kas es esmu? Kamdēļ jautā
to, ko labāk nezināt:
esmu laime nenojaustā,
nācu tevi aicināt.

Tu te viens un aizmirsts esi
plašo lauku klusumā.
Viens te savas skumjas nesi,
prieku sirdi paglabā.

Vai gan sauc tu to par laimi
vienmēr tikai art un sēt,
braukt uz tirgu, rīkot saimi,
svešas malas neredzēt!

Tu vēl jauns. Un jaunam dzīvē
vispirms jāmeklē ir prieks,
kuŗu atrod plašā brīvē.
Pārējais ir tikai nieks...

Ko tu gaidi šinīs mājās?
Domā — te tev labi būs?
Vai tu nezini, kā klājas
tiem, kas vienā vietā būs?

Nāc man līdz! Un es tev došu
visu to, kā tev še nav,
Tevi maigi aplidošu...
Nāc man līdz... es gaidu jau...

— — — — — — — — —

Atnāk rīts. Un ceļas ļaudis
rīta darbus padarīt.
Dēls vēl vienmēr snauž kā snaudis.
Sen jau logā saule spīd.

Nav jau jāsteidzas — viņš domā:
gan jau darbus padarīs.
Vai tad vienmēr čaklā somā
pirmais dālders iekritīs?

To, ko atlikt var uz rītu
šodien labāk nedarīt.
Un, ko nepadarīs rītu —
padarīs to aizparīt...

Apgriezies uz otriem sāniem
viņš no jauna iesnaužas.
Nu viņš saimnieks ir — vai tādiem
darbā tūdaļ jāsteidzas.

— — — — — — — — —

Pavasar's kad atkal nacis
zemei krāšņu rotu dot,
dēls jau ceļā posties sācis:
viņu svešums aicinot.

Netīk tam vairs tēva sēta.
Netīk darbs — tas vienmuļš šķiet.
Sirdī doma izauklēta
aicina to projam iet.

Un viņš saliek mantas savas,
pasīt saini padusē.
Un, kad ziediem piebirst pļavas,
aiziet plašā pasaulē.

(Turpinājums sekos.)

Itaļu zemnieks un jaunatne

ARN. LŪSIS

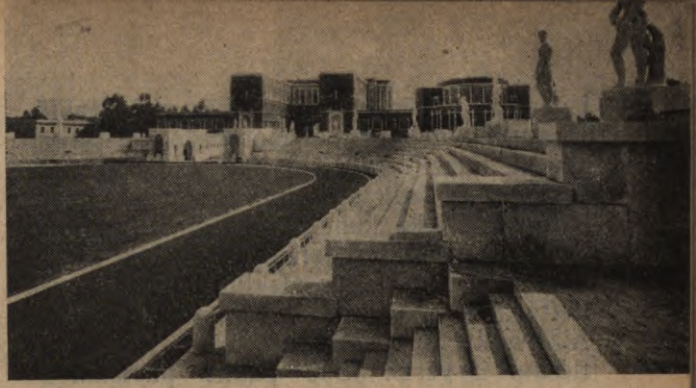

Musolini Forums un fiziskās audzināšanas institūts Romā

Kā dzīvo itaļu zemnieks? Kalnu apgabalos zemniekiem dzīves apstākļi ir ļoti grūti. Zemes maz, un tā pati neauglīga. Lauciņi — kuŗu platība caurmērā ir tikai pāris hektāri — ierīkoti kalnu piekājēs. Cik grūti tādus apstrādāt, to var viegli iedomāties. Nosēti ar akmeņiem un klints bluķiem, tie padara arklu nelietojamu, un vienīgais darba rīks var būt tikai — kaplis. Vietām lauki — un it sevišķi dārzi, kas itaļu zemniekam sagādā lielākos ienākumus, ierīkoti terasveidīgi (kā trepju pakāpieni). Audzē galvenā kārtā — apelsīnus, citronus un vīnogas. Apelsīni Italijā ir ļoti lēti. Tie maksā tikai apmēram 30 sant. kilogrammā. Dārgas nav arī vīnogas, tāpat banāni un citroni. Bet itaļiem pašiem visas šīs lietas tik labi negaršo kā mums.

Zemnieku ēkas, kas kā bezdelīgu ligzdas pielipušas pie klintīm, ir mazas, pa lielākai daļai lēzeniem jumtiem. Man viņas izlikās līdzīgas sērkociņu kārbiņām. Pagalmā un tāpat istabās valda diezgan liela netīrība, jo itaļi šai ziņā ir nolaidīgi un nedomā par apkārtnes izdaiļošanu. Lopu bagātība nav liela. Sugas govis man nekur negadījās redzēt. Bet gandrīz katrā mājā es atradu pāris kazas, no kuŗu piena taisa sviestu un sieru, kas garšo ļoti īpatnēji. Itaļi patērē maz sviesta, bet vairāk iztiek ar augu eļļām. Arī zirgu ir maz. Tos atvieto mūļi, kas savā slinkumā un kūtrībā ir tiešām nepārspējami. Skriet šo lopiņu var pamudināt tikai barga saimnieka pātaga, bet vismīļākā nodarbošanās tam, liekas, ir stāvēšana uz vietas un snaušana.

Priekšzīmīgāki iekārtotas saimniecības jau var redzēt Italijas līdzenumos — Lombardijā, Umbrijā u. c. Te zeme ir samērā auglīga un vieglāki apstrādājama, ko izdara, iejūdzot arklā nevis zirgus, bet vēršus. Lauku platība arī te nav liela, un pretstatā zemnieku nabadzīgām ēkām atrodas plašās un greznās muižu celtnes.

Italijas zemnieku īpatnēja nodarbošanās ir zīda tārpiņu audzēšana. Bieži vien rindās var redzēt iestādītus zīda kociņus, uz kuŗu lapām aug un barojas zīda kāpuri. Tamdēļ Italijā zīda izstrādājumi ir samērā ļoti lēti, un skaists zīda kaklauts maksā tikai pāris latus.

Vispār itaļu zemnieks dzīvo ļoti nabadzīgi, kaut arī klimātiskie apstākļi tiem palīdz ievākt gadā vairākas ražas. Centības garu, kāds vērojams pie mūsu lauksaimniekiem, pie itaļu zemnieka grūti novērot. Dienvidnieki vispār ir slinki ļaudis. Lepnuma, kas latviešu zemniekam liedz atstāt saviem pēcnācējiem sliktas un nolaistas mājas, viņiem trūkst. Mūsu saimniecības kā sava plašuma, tā bagātības ziņā, salīdzinot ar itaļu zemnieku mājām, atrodas apmēram tādās pat attiecībās kā pils un pirtnieka dzīvoklis. Valsts vadība itaļu zemniekam, izņemot pāris pēdējos gadus, nekad nav piegriezusi sevišķu vērību, un par zemnieku stāvokļa uzlabošanu neviens nav rūpējies. Kamēr Italijai nebija vietas, kur novietot iedzīvotājus (sevišķi bezdarbniekus), viņai nācās ķerties pie purvu nosusināšanas. Tā, piemēram, liels darbs ir veikts t. s. Pontinijas purvu apkārtnē, kas atrodas netālu no Romas. Šie purvi kādreiz bijuši visādu slimību un sērgu pereklis. Tagad — pateicoties galvenā kārtā itaļu jaunākās paaudzes darbam — iekoptas labas druvas un uzceltas priekšzīmīgākās saimniecības un dzīvojamās ēkas — cik man caur vagona logu bija

izdevība novērot — jaukākās visā Itālijā. Ēkas ceļ un laukus norobežo valsts par saviem līdzekļiem. Un tikai tad, kad viss ir kārtībā, sākas saimnieka meklēšana. Saprotams, ka kandidātu tad ir daudz...

Tādos apstākļos dzīvo ļaudis šai sapņu zemē, uz kuŗu vēlas aizkļūt daudzi senās kultūras un dabas krāšņumu cienītāji. Aizbraukt un padzīvot kādu laiku tur tiešām ir vērts. Bet palikt pavisam — nē, vismaz man to negribētos darīt. Mūsu pašu baltās bērzu birzis un zaļie egļu meži ir tik pat skaisti, cik skaistas ir dienvidu palmas, un puķes, kas zied mūsu pļavās, krāšņumā var droši sacensties ar savām dienvidus māsām, kaut arī viņām trūkst tik spilgtu krāsu un reibinātājas smaržas. Svešumā arī var būt un ir skaisti. Bet vislabāki tomēr ir mājās, pašam savās mājās...

Itaļu tautas vadonis — ministru prezidents Benito Musolīni ir sapratis jaunatnes lielo nozīmi valsts dzīvē. Tādēļ jaunatnes audzināšanai Itālijā piegriež ļoti lielu vērību. Itālijā pastāv tikai viena jaunatnes organizācija, kas darbojas valsts pārziņā un uzraudzībā. Tās saīsināts nosaukums ir „Balilla". Atkarībā no dalībnieku vecuma, šī organizācija dalās vairākos nozarojumos („vilka bērni" 6—8 g., „ekskursanti" 8—10, avangvardisti 14—18 g. un t. t.). Tie „Balillas" locekļi, kas sasnieguši pilngadību, tiek, pēc obligātoriskās karaklausības nobeigšanas, ieskaitīti fašistiskās milicijas rindās (fašisms ir Itālijā valdošais politiskais novirziens — vienīgā atļautā politiskā partija). Tā tad visas pakāpes atrodas nepārtrauktā sakarībā, un jau no mazotnes jaunais Itālijas pilsonis pierod pie domas, ka viņš atrodas savas valsts kalpībā.

Mazpulkiem līdzīgas organizācijas Itālijā nepastāv, jo, kā jau to agrāk aizrādīju, itaļi lauksaimniecībai piegriež mazu vērību. Galveno vietu itaļu jaunatnes dzīvē ieņem s p o r t s, jo jau no seniem laikiem itaļi turas pie ieskata, ka „veselā miesā mājo vesels gars." „Balillas" sanāksmēs un svētkos notiek vingrošana, tiek uzvestas daudz un dažādas sporta spēles un rotaļas — ar vārdu sakot, darīts viss, lai paceltu fizisko kultūru itaļu jaunā paaudzē. Vecākiem „Balilles" dalībniekiem (avangvardistiem) obligātoriska ir arī militārā apmācība. Zēniem valsts izsniedz mazkalibra šautenes, tos apmāca rīkoties ar ložmetējiem, lidot u. t. t. Vienreiz gadā Romas tuvumā izcilākie un spējīgākie „Balillas„ dalībnieki sapulcējas lieliski ierīkotā nometnē (Campo Dux). Neskaitāmās rindās tad paceļas baltas teltis, notiek sacīkstes visās sporta nozarēs, apmācības un priekšlāsījumi. Sabraukusi no visiem valsts novadiem, jaunatne tad nodibina ciešākas draudzības saites savā starpā un mērojas spēkiem, rādot savu fizisko spēku un apķērību. Nometnē notiek arī priekšzīmīgāko organizācijas dalībnieku apbalvošana ar t. s. „nopelnu krustu", kuŗu ar lepnumu nes gan jaunie, gan vecie „Balillas" dalībnieki.

Ir arī t. s. „Balillas jūrnieki", kuŗi galveno vērību piegriež navigācijai (kuģniecībai) un sagatavojas tirdzniecības un kara flotes dienestam.

Organizācijas vienības sadalītas kohortos, centurijos un leģionos (tāpat kā mums vados, rotās, bataljonos armijā) un tos vada komandieru amatam speciāli sagatavotas personas, kuŗas algo valsts.

Vispār jāsaka, ka „Balillas" organizācijas uzbūve ir pilnīgi militāra. Tādā kārtā izdevies panākt disciplīnas un kopgara pacelšanu itaļu jaunatnē. Ir tiešām prieks redzēt, kā soļo šie jaunie ļaudis ierindā un ārpus tās. Solis ir noteikts, galva vienmēr augšā, skats taisni uz priekšu... „Balillas" meitenes (mazās un jaunās italietes) un zēni ir krass pretstats neorganizētai itaļu jaunatnes daļai, kuŗa dzīvo izlaidībā un visu brīvo laiku, piemēram, pilsētās pavada uz ielas, ubagojot dāvanas no ārzemniekiem un darot visādas nerāt-

Balillas loceklis līdumnieka darbā Pontinijas purvu apkārtnē

nības. Man gadījās redzēt kādu skatu, kur „Balillas" zēns tā sarāja par ubagošanu šos ielas klaidoņus, ka tie tūdaļ pazuda un atstāja mierā kādu tūristu, kuram, dāvanas lūdzot, bija neatlaidīgi sekojuši gandrīz desmit minūtes.

Iepriecinoša bija „Balillas" 10 gadu pastāvēšanas parāde 4. aprīlī Romā, Venēcijas laukumā, kurā piedalījas apm. 30.000 dalībnieku un kuru man arī gadījās redzēt. Tad man garām nosoļoja visas organizācijas daļas — kājnieki, jūrnieki, motocikletisti, riteņbraucēji u. t. t. Parādi pieņēma pats Musolīni, un tā vārda pilnā nozīmē bija grandioza...

Bet — „Balillai" ir arī savas kļūdas. Atklāti runājot, tā ir diezgan vienpusīga organizācija. Sports un militāra ierinda vien nevar aizpildīt visu cilvēka dzīvi. To veido un noteic darbs, un mums visiem ir jābūt sagatavotiem šim darbam. Mazpulku jaunatne, dzīvē izejot, droši vien var parādīt lielākas sekmes un panākumus, kā itaļu meitenes un zēni, kas šai ziņā neko nav mācījušies. Un man gribētos uzmudināt jūs, jaunie draugi, šādiem vārdiem — ceļš, pa kuru mēs ejam — ir pareizs. Strādāsim tādā pat garā tālāk, kā mēs līdz šim esam strādājuši — un tad mēs aiziesim visiem priekšā.

* * *

Ārzemēs cilvēks var daudz mācīties, un viņa pieredzējumu bagāža tiešām kļūst smagāka. Bet arī mūsu pašu zemē ir tikdaudz jaukumu, ka tos mums jāmācās pazīt vispirms, lai varētu par visām lietām pareizi spriest un visas parādības pareizi novērtēt

Mēs sniegsim roku laukiem — lauki mums!

V. ZOZOLIŅŠ, 841. Rīgas pils. amatn. skolas un technikuma mazpulka „Amats" priekšnieks

Latvijas mazpulku vēsture rāda, ka organizācijas dibināšanas sākumā mazpulku uzdevums bija izkopt vienīgi lauku jauniešu zemes darba izpratni un stiprināt lauku jaunatnes kultūru. Tagad tā vairs nav. Tos panākumus, kādus organizācija tagad sasniegusi, bija grūti iedomāties.

Mazpulku attīstības gaita pieredz tiešām varenu celtniecisku ātrumu. Mūsu kustības panākumus kaļam strauji un droši. Un šajā darba drudzī nav neveselības, tas ir stiprā, veselā apziņā kalts!

Un, lūk, īsta dzīvotspējīga ideja paplašinās: mazpulku domai dzimst klāt daudz jaunu ticējumu. Kas šodien ir vēl tikai ticējums, to rītu jaunatne būs pārkalusi — sasniegumā!

Zemes darbu strādājot, strādājot bieži vien rokām, bez mašīnām, radās grūtības, kuŗās apsīka laucinieku garīgie spēki. Tēvi nevarēja dēlus saistīt pie lauku druvām. Jaunie rāvās uz pilsētu — pretī vieglākai dzīvei un — bezdarbam...

Rūpniecība atplauka lēnām, lēnām pasaulē iestājās saimnieciskā krīze, kuŗa skāra arī mūsu valsti.

Rodoties mazpulku idejai un attīstoties pareizai domai par darbu saskaņošanu, sāk paplašināties zemes darba un kultūras jēdziens.

Mazpulka ideja izkristallizējusies un paplašinājusies tik tālu, ka talkā iet Rīgas pils. amatn. sk. un technikuma mazpulks „Amats."

Tāds ir pirmais mazpulks Latvijā. Mūsu skola sagatavo tieši amatniekus, sava aroda meistarus un speciālistus. Mūsu skolas mazpulka darbinieki ies talkā lauku jaunatnei, kas nezina, kā iekārtot mājīgas istabas, pieslēgties pie tuvākās elektriskās stacijas, vai arī ar pašu izgatavotām ierīcēm atvieglot zemes darbu.

Un tā mēs, pilsētu jaunieši (mūsu skolā mācās arī daudz laucinieku), sniegsim roku jums, lauku meitenēm un zēniem. Mēs nodibināsim ne tikai frazainos vārdos attiecības, bet saskaņosim praktiskā darba principus.

Mēs sapratīsimies! Un tā mēs dzīvē piepildīsim lielo domu — pilsētas un lauku jaunatnes saskaņu. Tā nebūs tikai jaunatnes saskaņa, bet mēs sniegsim roku laukiem, lauki — mums!

Ierīkosim punduru kociņu augļu dārzus

RUD. AKERS, 487. Saulsanu mazp. vadītājs

Punduru bumbiere

Mūsu galvas pilsētas mazpulku dalībniekiem, no kuŗiem daudzus darba apstākļi saistīs pie pilsētas, ir svarīgi jau no mazotnes pieradināties un iemācīties savu dārziņu kopt un šā darba svētību pareizi novērtēt, kaut ari mazpulka dalībnieks nedomā par dārzkopi palikt. Jāizprot, ka dārziņa kopējs ne tikai pārveido mazo zemes stūrīti un to padara ziediem gaišu, bet gaišu padara ari paša kopēja dvēseli.

Daudzi jautās, vai ir iespējams, jo pilsētas mazpulku dalībnieku lauciņi bieži ir tikai 50 kv metru lieli.

Un tomēr — uz šā mazā stūrīša zemes var ierīkot brīnišķu dārziņu, kas ari atmaksas ziņā dos labus ienākumus.

Saprotams, ka mazpulka dalībnieka mazā lauciņā nav iespējams izaudzēt augstcelmīgus, plašu kroni augošus augļu kokus, kas potēti uz parastiem ābeļu vai bumbieŗu mežeņiem. Turklāt mazpulka dalībniekam būtu ilgi jāgaida uz augļiem, jo ābeles vai bumbieres, kas potētas uz parastiem potcelmiem, sāk augļus nest tikai pēc 6—8 gadiem.

Mazpulku dārziņiem piemēroti ir tā saucamie punduru, vai puduru kociņi, kas uzpotēti uz gausi un mazaugošiem potcelmiem. Bumbieŗu uzpotēšanai jāņem cidonijas (Cydonia vulgaris) un ābelēm: paradīzes ābele, vācu un franču duseni, vai arī Sibirijas ābele (Pyrus Baccata), lai gan pēdējā jau sasniedz diezgan prāvu augumu. Uz šiem potcelmiem potēti augļu kociņi neaug lieli. Tie aug krūmu veidā un nes jau augļus apm. 3. gadā pēc potēšanas.

Parasti gan dārzkopju literātūrā šādu punduru kociņu stādīšanas attālumu nosaka uz 5×5 un 6×6 metriem, bet mūsu lielpilsētā jau tagad ierīkoti punduru kociņu dārzi ar attālumu 2,25 metriem. Kociņi tiek audzēti piramīdu veidā, un šo dārzu īpašnieki ar tāda attāluma izvēli ir apmierināti. Tādā veidā dārzam tiek pilnīgi izmantota pilsētas dārgā zeme, un ja arī dārza turpmākā attīstības gaitā rastos vajadzība dārzu retināt, tad to var darīt bez zaudējuma, jo kociņi ir sevi ar peļņu atmaksājuši jau 6—8 gados.

Dēstot piramīdas formas punduru kociņus ar attālumu 2,5 metri, mazpulku 50 kv metru (5×10) lielā lauciņā varētu novietot ap 12 augļu kociņu, bet ja audzē stāvo (vertikalo) kordonu veidā, tad viegli var novietot kādus 36 kociņus, tos stādot apm. 1 metra attālumā. Tā tad tik mazā mazpulka dalībnieka dārziņā var izaudzēt vairāku šķirņu augļu kokus, kas arī jādara. Vienas šķirnes kociņi pa lielākai daļai nesazied (neapaugļojas) un nenes augļus, jo liela daļa no tiem ir pašsterīli, kuŗiem pirms saziedēšanas ir vajadzīgi citu, noteiktu šķirņu putekšņi. Ir arī šķirnes,

tā sauktās pašfertilās, kas var augļus nest bez citu šķirņu apputekšņošanas. Šis apstāklis ir jāņem vērā pie dārzu ierīkošanas, jo citādi var gadīties, ka dārzs skaisti zied, bet augļus nenes. Beidzamā laikā šinī ziņā ir jau sakrātas daudz vērtīgas atziņas.

Šāds mazs augļu dārziņš mazpulka dalībniekam var noderēt par īstu „meistara" gabalu, kas no sākuma līdz beigām paša ierīkots un izveidots. Šādā dārziņā var kā roku, tā arī aci un prātu ievingrināt augļu kociņu izgriešanā, veidošanā un pakļaušanā kopēja interesēm.

Vienīgi šādu punduru kociņu augļu nešanas laiks ir samērā īss, apm. 15—20 gadi, bet šis laiks mazpulka dalībnieka dārziņā ir jau pārpārim pietiekošs, un dārziņa ierīkošana būs jau sen ar augļiem atmaksājusies.

Mazpulka dalībniekiem šādam punduru kociņu dārzam ir vēl sevišķa nozīme, jo, paši vēl mazi būdami, šādus kociņus var apkopt bez grūtībām. Visos gadījumos tos var ērti aizsniegt, kas stipri atvieglo zaru izgriešanu, zaru iegriešanu, veidošanu un kaitekļu iznīcināšanu. Tāpat arī augļu noņemšana ir visai parociga.

Punduru kociņu dārziņam ir arī citas priekšrocības. Tā kā koks aug gausi, tad augļus sāk nest agri, un tie ir lielāki un skaistāki kā lieliem kokiem. Punduru kociņus tā neskaŗ vēji un nenokrēš (nenodauza) augļus, kādēļ ar labākiem panākumiem var audzēt lielo šķirņu augļus.

Arī ienākumu ziņā tāds dārziņs ir izdevīgs, var būt pat ļoti izdevīgs, ja tanī audzē vērtīgu, labi ejošu šķirņu augļus. Dārziņa ienesīgums var būt dažāds, atkarībā no šķirņu labuma un kopšanas un svārstīgs, atkarībā no ražas bagātības un tirgus cenām, taču caurmēra ienākums būs pietiekošs, lai ieguldītā nauda un pūles atmaksātos. Ienesīguma novērošanas laiks pie mums vēl nav ilgs, bet lai varētu par to spriest, tad kā piemēru varu pievest, ka viens 6 gadīgs punduru bumbieris (Williams Christs) ir devis 18 kg labu augļu, kuŗus varēja viegli pārdot par Ls 2,25 kilogrammā (Rīgā). Arī citi punduru kociņu īpašnieki aizrāda uz labu ražu. Caurmēra raža var būt arī stipri zemāka, un bez tam var iekrist gadi, kad augļu stipri mazāk (salnas u. t. t.). Dažas šķirnes tā tiecas nest augļus, kā p. p. bumbieris Williams Christs, Aleks. Lucas, ja tiem ļauj pilnīgu vaļu augļu nešanā, tad kociņš deformējas un pārpūlas. Man ir viens Williams Christs, kas sācis augļus nest ar otro vasaru pēc stādīšanas, veselus 5 gadus no vietas.

Tā kā labu augļu mums vēl arvienu ir trūkums, tad kaut nelielu robiņu no šī iztrūkuma jāsteidz aizpildīt mazpulkiem.

Grūtības pašlaik ir ar punduru kociņu stādāmā materiāla iegādāšanu. Labus bumbieŗu kociņus, uz Cydonia potētus, nemaz nevar dabūt. Ja kur kas ir atrodams, tad tīrais brāķis un pie tam pārmērīgi dārgi. Kociņi ar viengadīgu kroni maksā 6 ls gabalā, pie tam nav labu, noderīgu šķirņu.

Tiem mazpulkiem, kas vēlētos punduru kociņu dārziņus ierīkot, vajadzētu sazināties ar LLK mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļu.

Jāsaka, ka šādu dārziņu ierīkošana mazpulkos būtu svētīgs darbs, kas atnesīs labu ir dalībnieka makam, ir garam, jo augļu kociņš ir arī krāšņuma kociņš ar skaistiem ziediem un vēl skaistākiem augļiem.

Punduru koku stādīšana

Pareizā kaplēšana

Mūsu darba rīki

(Turpinājums)

Agr. J. JĀNĪTIS,
Lauks. darbu pētīš. instit. vadītājs

Ja zeme ir uzrakta un dobes vai vagas ietaisītas, tad nākošais nepieciešamais darba rīks ir grābeklis, ar ko nolīdzināt zemes virspusi un nogrābt lielākos kukuršņus. Tāpat grābeklis noder arī kā zemes sasmalcināšanas rīks un dārzā uz dobes izpilda to pašu vietu, ko eceša laukā. Šim nolūkam vispiemērotākie ir dzelzs grābekļi, pie kuŗu iegādāšanas sevišķa vērība jāgriež uz to, lai galva un zari būtu no viena gabala štancēti (4. zīm.) un katrā ziņā jāizvairās no tiem, kuŗu zari ir apaļi un apaļā veidā iekniedēti dzelzs stienītī — galvā. Apaļie un kniedētie zari ātri izkust, izrūsē un izkrīt laukā, tos ir grūti atjaunot, un šāds grābeklis iznāk smags un neparocīgs. Turpretim štancētie, t. i. no viena gabala spiestie grābekļi ir vieglāki un izturīgāki, bet iegādājoties jāraugās, lai tie nebūtu spiesti no bleķa, bet tērauda dzelzs. Ja ir lietots mīksts materiāls, tad zari liecas atpakaļ un pie vairākkārtīgas locīšanās nolūst, un spiestos zarus nav iespējams atjaunot, kas ir uzskatāms kā vienīgais spiesto grābekļu trūkums, bet ja materiāls ir labs, tad lūzumi ir tikpat kā izslēgti.

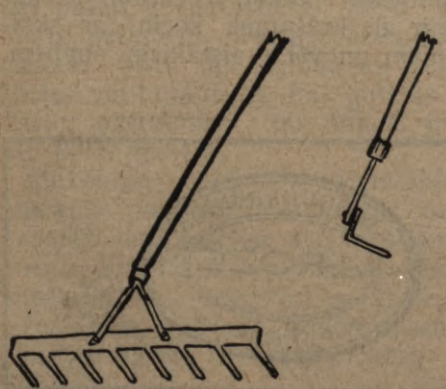

4. zīm.

Nākošais svarīgākais darba rīks ir kaplis, bez kuŗa nav iedomājama neviena saimniecība, un sevišķi mazpulka dalībnieka lauciņā kaplis ir pats svarīgākais darba rīks. Tādu formu un dažādību bagātība kā pie kapļiem nav nevienam citam darba rīkam. Tas izskaidrojams ar to, ka kapļa lietošanas iespējamības ir ļoti plašas, un cilvēki pie šī darba rīka izveidošanas ir strādājuši sevišķi daudz.

Kapļus var iedalīt divās lielās grupās: 1) l i e l a j o s, kas nodarbināmi ar abām rokām un kalpo zemes irdināšanai un rušināšanai un 2) m a z a j o s, kas nodarbināmi ar vienu roku un kalpo galvenām kārtām retināšanai un nezāļu iznīcināšanai rindās vai vagās. Abas šīs kapļu grupas iespējams sadalīt sīkāk pēc viņu konstrukcijas, strādāšanas veida un vajadzības.

Apskatīt visus kapļus un viņu daudzās formas še būtu lieki, tamdēļ piegriezīsim vērību tikai tiem, kas izmēģinājumu un praktisko piedzīvojumu ceļā atzīti par derīgākiem.

Pie lielo kapļu izvēles jāņem vērā trīs galvenās prasības un noteikumi: 1) zeme un darāmais darbs, 2) kapļa forma un 3) materiāls.

S t i p r i s m a g ā s z e m ē s, kur rodas garoza, ir nepieciešami ņemt s m a g ā k u s k a p ļ u s a r l i e l ā k u l e ņ ķ i s t a r p a s m e ņ a p l ā k s n i un k ā t u t u v i n i 75^0—80^0. Šim nolūkam noder jau sen pazīstamie „Helios" kapļi ar 16 cm. platu asmeni (5. zīm.), kuŗus apgādā Centr. savienība „Konzums" no „Spara" mēchaniskās darbnīcas (Rīgā, Marijas ielā 10).

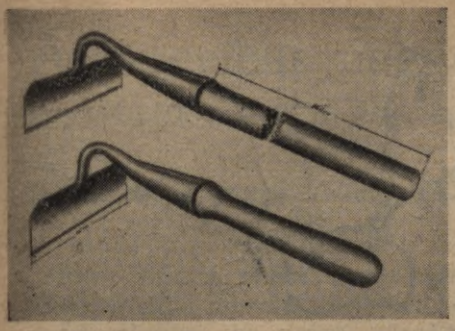

5. zīm.

6. zīm.

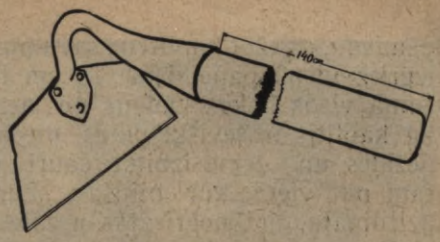

Vieglākās zemēs, kā mālainā smilti un smilts zemēs no lieliem kapļiem vislabākais ir „Spars" № 2 tāpat ar 16 cm. platu asmeni un 65°—75° lielu leņķi (6. zīm.) starp asmeņa plāksni un kātu. Vispārīgs atzinums ir, ka lielie kapļi lietojami darbā tikai tur, kur ar zirga rušinātāju nav iespējams strādāt. Tāpat kapļa darbu vienmēr ieteicams atvietot ar rokas planetu vai citu tamlīdzīgu darba rīku, jo kaplēšana ir samērā gauss darbs.

Lai paceltu darba ražību, tad stiprā mērā te var līdzēt ar pareizu darba paņēmienu palīdzību. Ir parasts kaplēt ar cērtošām kustībām, kārtojot cirtienu aiz cirtiena un virzoties pa vienu rindu vai vagu uz priekšu. Pie šāda darba paņēmiena darba ražība ir stipri zema, un ejot uz priekšu pa izkaplēto lauku, zeme samīdās no jauna, nezāles piespiežas pie zemes un turpina augšanu. Lai visu to novērstu, tad jāklapē, virzoties atpakaļ, uz 2 rindām reizā un ar vilktām, pēc iespējas garām kapļa kustībām.

Pie kapļa iegādāšanas vēl jāaizrāda, ka asmeņa plāksnei jābūt pēc iespējas šaurai, lai zeme pie kaplēšanas ar vilktām kustībām labi birtu pāri asmenim un netiktu sarausta kopā un norausta nost no augiem. Maksimālais asmeņa platums pie „Spara" kaplīšiem pielaižams 4—5 cm, bet vieglās zemēs tas var būt arī šaurāks. Kapļu asmeņu pagatavošanai vajadzīgs ļoti labs materiāls. Asmeņa biezums nevienam kaplim nedrīkst pārsniegt 1 m/m, bet labākie ir ar 0,7—0,8 m/m biezu tērauda asmeni. Plānais materiāls atvieglo darbu, jo asmens ilgāki turas ass un to arī vieglāki iztīrīt. Vispārīgi kaplīši darbā ir turami asi, tāpat kā visi citi darba rīki. Uzasināšanu var izdarīt ar vīlītes palīdzību, un to ieteicams darīt ne tikai katra cēliena sākumā, bet arī vidū, tiklīdz asmens atgriežas. Kapļa asums stiprā mērā ceļ darba ražību, darba labumu un galvenais, atvieglo un padara patīkamu pašu darbu.

Ja lielā kapļa darbu var atvietot ar zirga un citiem rušinātājiem, tad mazā kaplīša darbu nevar atvietot neviens cits darba rīks, un viņa nozīme ir sevišķi liela.

Pēc Z. M. lauks. darba pētīšanas institūta izdarītiem pētījumiem par labāko mazo kaplīti ir izrādījies loka kaplītis (7. zīm.) visām vieglāka rakstura un labi iekoptām zemēm, sākot no smilšaina māla līdz vieglai smiltij, bet smagās zemēs noderīgākais ir „Helios" kaplītis ar 13 cm platu asmeni. Loka kaplītis ir piemērots strādāšanai tikai ar vilktām kustībām, īpašu darba paņēmienu, kamēr ar Helios veidīgiem kaplīšiem var kaplēt cērtot vai velkot, skatoties pēc tā, kādi apstākļi un darbs. Retināšana ar loka kaplīti vislabāk sokas tad, ja retinātājs nostājas ar seju pret retināmo rindu, tad ar kreiso roku pietur atstājamo augu un ar labo roku kaplīti pieliek augam īsti tuvu klāt, un ar lokveidīgas kustības pa-

7. zīm.

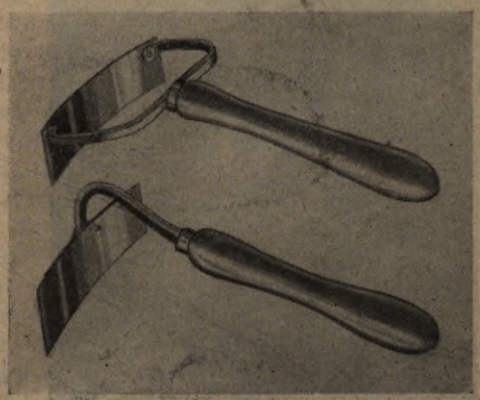

ņēmienu, griežot kaplīti uz savu pusi (8. zīm.), izgriež vienā paņēmienā 16 cm lielā atstatumā visus liekos augus un nezāles. Tā kā kaplītis ir sevišķi plāns un šaurs, tad nezāles un zeme izbirst cauri un paliek tanī pat vietā, kur bijušas. Zeme paliek uzirdināta, bet nogrieztās nezāles sažūst.

Ja augus nepieciešams atstāt tuvāku par 16 cm vienu pie otra, tad neliek visu kaplīša asmeņa garumu darbā, bet mazāk, ar tādu aprēķinu lai atstājamie augi iznāktu vēlamā atstatumā. Agrāk viena atstājamā auga izretināšanai bija nepieciešamas 3–4 kustības vai cirtieni, lai atbrīvotu atstatumu starp 2 augiem no liekiem augiem un nezālēm, bet ar loka kaplīti tas veicams vienā paņēmienā, ar vienu rokas griezienu. Pateicoties šim apstāklim ir izdevies darba patēriņu pie retināšanas samazināt no 18—25 dienām uz ha uz 5—8 dienām vai sasniegt 2,5 līdz 3 reizes lielāku darba ražību. Zināms, lai sasniegtu tik augstu darba ražību, tad jābūt jau zināmai vingrībai darbā un arī izturībai. Sevišķi grūti ir pārvarēt to apstākli, lai nebūtu jāstrādā salīkušā stāvoklī, jo tas prasa stipri daudz liekas enerģijas. Tomēr izeja ir atrodama, un proti, tādā veidā, ka retinātājs šo darbu izdara rāpus, rāpojot uz ceļgaliem, un lai ceļgali „neatspiestos", un lai nebojātos un neplēstu drēbes, tad uz ceļgaliem uzliek sevišķus aizsargus vai pastalas, ko var pagatavot no ādas, bet vēl

9. zīm. Ceļu aizsargi.

8. zīm.

labāki no vecas nobrauktas autoriepas, kā tas redzams zīmejumā (9. zīm.). Lai ceļgalam būtu mīkstāka guļa, tad iekšpusē iestiprina mīkstu maisiņu, kas pildīts ar plaukām, zālēm vai citu polsterējuma vielu. Rāpojot un lokveidīgi strādājot ar loka kaplīti, darba ražība nedaudz samazinās, bet darbs ir daudz vieglāks, patīkamāks un mazāk nogurdina. Loka kaplītis un šis jaunais darba paņēmiens nodrošina sekmīgu un patīkamu darbu. Kaplīša cena ir zema, tikai 55 sant. gabalā, un tā materiāls ir labs; un ja darba darītājs piesavināsies īsto darba paņēmienu, tad darbs vienmēr vainagosies sekmēm.

Mazo līdumnieku dziesma

Zemes smagums mums ir gaitā,
Acīs mirdzošs prieks.
Gribam izaugt mūžā raitā,
Katrs — līdumnieks!

Saule, vēji, gāršu pļavas,
Mūs pie zemes sien. —
Tikai darbam rokas savas
Dodam katru dien.

Ļauns kas dzīvē, to mēs nīstam,
Ļaunumu nes grēks;
Smaidiem sejās laukos klīstam,
Kuŗos mūžīgs spēks!

Vai nāks ziema, vai vasara,
Vējš kad virmos silts, —
Dziesmām skanošām ies druvās
Latvju zemes cilts!

Vilis Artis

Ārstniecības augi

R. JĀKOBSONS, T. L. M. drogu nolikt. pārzinis

Melnie rudzu graudi, vilka zobi (Secale cornutum).

Parazītējošās sēnītes melnie rudzu graudi (sklerociji) jāievāc jūlija beigās īsi pirms rudzu pļaujas no rudzu vārpām, jo daļa melno rudzu, sevišķi, ja tie nobrieduši, pie pļaušanas izbirst. Tos graudus, kuŗi palikuši vārpās, var izlasīt no kopiņām vai atšķirt pie rudzu kulšanas. Bieži pie kulšanas rodas salauzti melnie graudi. Tos arī vajag uzkrāt atsevišķi un nosūtīt drogu noliktavai. Kuļot grūtāki atšķirt sīkos melnos graudus. Tos pēc izkulšanas no rudzu graudiem var izlasīt vai atdalīt ar īpašām labības tīrāmām ierīcēm. Sevišķi daudz melno rudzu graudu var savākt rudzu tīrāmos punktos un lielās dzirnavās.

Melnie rudzu graudi pēc salasīšanas ātri jāžāvē, vidējā temperātūrā. Labi žāvēti graudi lūzt krikšķēdami, bet slikti žāvēti un nežāvēti padodas. Graudi uzglabājami slēgtos traukos, vislabāk virs nedzēstiem kaļķiem. Lai graudi nesāktu bojāties, tos labāk mājās neglabāt, bet tūlīt pēc izžāvēšanas nosūtīt drogu noliktavai. Pārsūtot tie jāiesaiņo vai nu tīrās drēbju kulītēs vai koka kastiņās. Slikti uzglabātos graudos ātri ieviešas īpaša vabolīte, kuŗa tos izvago, bez tam graudos notiek arī ķimiskas pārvērtības: tie sāk smirdēt pēc siļķu sālījuma. Melniem rudzu graudiem ļoti liela ārstniecības nozīme un pēc tiem lieli pieprasījumi. Cena par kg Ls 4.00—5.00.

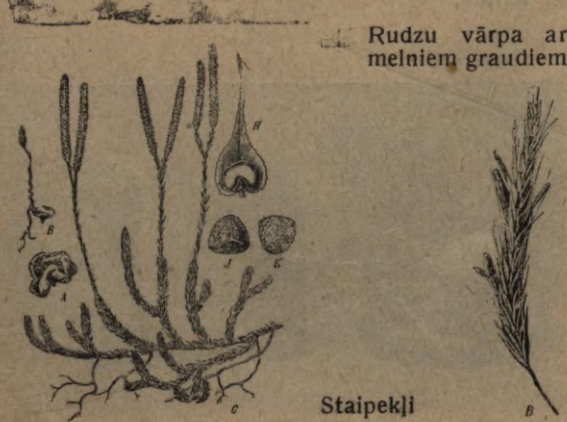

Rudzu vārpa ar melniem graudiem

Staipekļi

Ārstniecības augus iesaiņojot

Staipekļu, zaķa lēciena sporas-pulveris (Lycopodium).

Staipekļu sporas ievāc no Lycopodium calavatum vai citām Lycopodium sugām. Staipekļi bieži sastopami skuju koku mežos, tīreļos u. c. Augs gulošs ar 50—150 cm gariem zariem, zari apaļi, lapiņas iet spirāliski, sporu vārpu lapiņas olveidīgas, galotnē ar garu bezkrāsainu zariņu, vārpas visvairāk pa divām, retāki 3—4 uz kopējā, galotnē dakšveidīgi dalīta kāta. Augs visu cauru gadu zaļš. Sporas ievācamas parasti augusta mēnesī, pirms vārpiņas nav sākušas atvērties. Kad sporas pilnīgi ienākušās, tad vārpiņas atveŗas pašas no sevis un tās izbirst. Atvērušās vārpiņas var ievākt tikai agrā rītā, kamēr vēl valgas, jo citādi daudz sporu izbirst. Ieteicamāki ievākt vārpiņas pirms atvēršanās. Vēlu ievāktās sporas ir tumšā krāsā un bieži iepelējušas. Ievācot jānogriež tikai vārpiņas, bet nav jāizrauj viss augs. Ievāktās vārpiņas novietojamas sausā telpā uz tīriem papīriem un jāatstāj, kamēr tās līdz ar sporām pilnīgi izžūst. Kad vārpiņas izžuvušas, tās atveŗas un nō tām caur marles vai ašķa sietiņu nosijā sporas. Lai atbrīvotu sporas no sīkākiem piemaisījumiem, tās otrreiz jāsijā caur zīda sietiņu. Parasti no 6—8 kg vārpiņu var iegūt 1 kg tīru sporu. Labas sporas gaiši dzeltenā krāsā, slīdošas (kustīgas). Sporas uzglabājamas sausās telpās, slēgtos traukos. Pārsūtīšanai vislabāki noder: gumijas drēbes maisi, pudeles, skārda trauki, pergamenta maisiņi. Staipekļu sporu pieprasījumi ļoti lieli. Cena par kg Ls 3.00—4.00.

Kādas vāzes dāvāsim

B. RADZIŅŠ

1. att.

Vāze ir ļoti sens cilvēka mājas piederums. Aizvēsturiskos laikos riekstu čaulas un akmens vai māla bļodas bija vāzes priekštecis, pēc tam tās sāka darināt arvienu skaistākas un dažādākas, tās sastopam Ēģiptē zīmējumos, senās kapenēs un arī citu seno kultūrtautu izrakumos un mantu glabātuvēs.

2. att.

Sevišķi skaistas ir senās grieķu vāzes. Tās ir vienkāršas, bez liekiem greznojumiem un piedēkļiem, rotātas vienkāršiem zīmējumiem un tomēr tik skaistas, ka vēl tagad tās atdarina un labprāt novieto dzīvokļos.

Vāzes kā krāšņumu novieto redzamā vietā. Parasti viņās ieliek puķes, un daudzas vāzes jau tā veidotas, ka bez puķēm tas nav vairs skaistas un patīkamas. Ir arī vāzes, kuŗas nav domātas puķēm. Tās parasti ir vai nu ļoti lēzenas vai ļoti augstas, šauriem kakliem un pašas par sevi izskatās ļoti glītas. Senāk un arī vēl tagad vāzes lieto rotu vai citu dārgu priekšmetu glabāšanai. Dažās zemēs, kur mirušos sadedzina, aizgājēju pelnus glabā vāzēs — urnās.

3. att. Bezgaršīgas vāzes

4. att.

5. att.

Par puķu sakārtošanu vāzēs „Mazpulkā" jau rakstīts. Sevišķi lieli mākslinieki puķu kārtošanā ir japāņi, viņi to skaita par mākslu. Jaunās meitenes skolās starp citu beidz sevišķus kursus puķu kārtošanā. Kāds angļu profesors, kas nodzīvojis Japānā ilgāku laiku, arī iemācijies šo mākslu, un japāņu puķu kārtotāji viņu aicinājuši piedalīties savā izstādē. Viņš izstādījis vāzi ar ziedu zariņu, kuŗu sakārtojot ievērojis 180 likumus. Izstādē japāņi stundām ilgi varējuši noskatīties vienā vāzē ar puķēm. Varam saprast, ka japāņu mājās vāze ar puķēm ir viens no galveniem krāšņumiem, kuŗš iepriecina un padara laimīgāku japāņu dzīvi. Arī latvieši mīl puķes. Mūsu mājās bieži redzam puķes, bet daudzreiz tās ievietotas neglītās vāzēs, kas norāda uz nepastāvīgu vai sliktu gaumi un nevar dot tāda prieka un sajūsmas kā skaistā, kaut vienkāršā piemērotā vāze.

6. att. Izplatītie latviskie trauki

Bieži redzam ģipsa vāzes (skat. 2. attēlu), kas veidotas kā gulbji vai citi dzīvnieki vai stādi. Ģipss ir trausls materiāls un to nevar labi apstrādāt. No ģipsa gatavotās vāzes izskatās paviršī, rupji nostrādātas un krāšņās formas un spilgtie zīmējumi novērš uzmanību no puķēm, neizceļ, bet aizēno puķes.

Bieži sastopamas arī vāzes, kas izskatās pēc bērzu stumbra (skat. 3. attēlu). Tādās vāzēs, ieliekot puķes, rodas iespaids, itkā puķes uzpotētas uz bērza stumbra. Bērza stumbrs ar nogrieztiem zariem un saknēm nav krāšņums, bet gan atstāj nožēlojamu iespaidu, sevišķi vēl, ja šiem stumbriem pietaisītas piepes. Neglītas arī ir vāzes ar dažādiem dabas skatiem, kuŗus uz māla nekad nevar glīti uzzīmēt. Vispār māla vāzes ar uzlipinātiem dzīvnieku attēliem puķēm un citiem greznojumiem nav pieskaņojamas ģeometriski pareizām puķēm. Pie neglītām vāzēm vēl pieskaitāmas stikla vāzes ar roku, kas tur kausu, un vāzes ar neglītiem paviršiem gleznojumiem.

Ļoti skaistas ir stikla vāzes. Stiklu var veidot dažādās formās, tas ir caurspīdīgs, neaizēno puķes, bet ar savu spīdumu tās vēl izceļ. Sevišķi skaists ir slīpēts stikls — kristalls, tas vizuļo un laistās, izceļ puķu krāšņumu un izskatās glīts arī bez puķēm.

Kristalla vāzes ar sudraba kantējumu arī izskatās ļoti glītas. Tagad bieži redz stiklas

7. att. Latgales podniecības priekšmeti

vāzes ar uzliktiem metāla greznojumiem. Šie greznumi atstāj iespaidu, itkā tie būtu lieki, uzlikti virsū.

Parastās vāzes pie mums tomēr ir māla. Tās jau mūsu tauta pazīst sen, kamēr vēl citu vāžu nebija. Mūsu māla vāzes (skat. 7. un 8. attēlu) ir krāsotas un taisni tamdēļ skaistas, tās ir masīvas, bez liekiem, nevajadzīgiem greznojumiem.

Ja ieliksim puķes vienkāršā māla krūzē un salīdzināsim tās ar puķēm bezgaršīgā vāzē, tad redzēsim, ka puķes māla krūzē izskatās labāk.

Mūsu podnieki, gatavodami dažādus traukus, mēģina iegūt arī skaistas formas vāzes. Tautai, kas šos traukus pērk, ir sava skaistuma izjūta, un tā prasa skaistus traukus, un labākie meistari arī vieglāk var pārdot savus darbus nekā sliktie. Tā ar laiku ir izveidojušās noteiktas formas un ornamenti, kuŗus varam uzskatīt par latviskiem.

Pēdējā laikā daudzi podnieki mēģinādami atdarināt citu tautu gatavotos traukus, aizņemas jaunas formas, bet nepilnīgā mērā, un tā iznāk neglīts sajukums, kuŗš nevērtīgāks par viņu pašu formām. Latgales žīdi, kas uzpērk traukus un tos pārdod, neizprazdami mūsu garu, pieprasa podniekiem, lai tie tos „modernizē", līdz ar to viņi sabojā tautas gaumi.

Latvijas pirmos pastāvēšanas gados sāka pētīt seno latviešu kultūru un veidot jaunu, lai rādītu, ka mēs neesam nabadzīgāki par citām tautām. Parādījās arī „tautiska stila" vāzes (skat. 6. attēlu), kuŗas ļoti izplātītas. Šo vāžu darinātāji, vērojot tautas audumus un redzot stūrainus rakstus, domāja, ka stūraini ornamenti ir raksturīgi latviešiem, un tie arī uz traukiem mēģināja attēlot šos auduma stūrainos ornamentus,

8. att. Tukuma trauki

9. un 10. att. Mākslas akadēmijas audzēkņu gatavota keramika

aizmirsdami, ka podniecības technika prasa pēc apaļiem ornamentiem un ka šie ornamenti mums ir un esošos vajadzētu izkopt. Tagad Mākslas akadēmija (skat. 9. un 10. attēlu), cenšas izkopt mūsu pašu senās trauku formas un ornamentus, un ir arī mākslinieki (skat. 1. un 11. attēlu — māksl. A. Pormaļa trauki), kas modernizē vecās formas, neiznīcinot mūsu seno trauku īpatnības.

Vēl kā krāšņuma priekšmeti minami māla šķīvji, tos novieto uz galda un citām mēbelēm vai arī pie sienas. Pazīstami ir Smiltenes šķīvji. Še dzīvojis ievērojamais podnieks — tautas mākslinieks Dranda, kas atstājis lielu iespaidu uz turienes podniecību. Tagad šķīvjus gatavo arī daudzi citi mūsu mākslinieki (skat. 4. un 5, attēlus) Arī 200. Smiltenes mazpulka dalībnieki prot šos šķīvjus darināt.

Kā krāšņumu piederumi blakus vāzēm minami arī svečturi. Arī tos, modernizējot senos paraugus, gatavo mūsu mākslinieki (skat. 12. attēlu).

Vāze ir skaista dāvana, par skaistu vāzi var ilgi priecāties, tā arī arvienu atgādina dāvātāju.

— Nu un tagad, pērkot sev vai dāvinot citiem vāzes. pirksim mūsu mākslinieku darinātās latviskas vāzes vai arī mūsu lauku podnieku gatavotās vienkāršās, bet glītās vāzes, Gādāsim, lai mājās, kur dzīvo mazpulku dalībnieki, vairs neredzētu salkanas un neglītas vāzes. Ražojumu apskatēs, izstādēs un apciemojumos vērsīsim arī citu uzmanību uz labām vāzēm un krāšņuma priekšmetiem, lai latviešu mājas, puškotas ar mūsu zemes puķēm, kļūtu vēl skaistākas un latviskākas.

11. att.
Vāze un kauss

12. att.
Svečturi

Mazpulku sestā darbības gada pārskats

(Par laiku no [1935. g. 15. aprīļa līdz 1936. g. 1. aprīlim)

Latvijas Lauksaimniecības kamerai uzsākot darbību, 4 apgabalu centrālo lauksaimniecības organizāciju vadībā darbojās 643 mazpulki ar 11741 dalībnieku, kuŗus LLK mazpulku nozare, saskaņā ar likumu, pārņēma savā pārziņā un vadībā. Pirms vasaras darbu uzsākšanas līdz 1935. g. 15. maijam tika noorganizēti vēl 169 mazpulki.

1935. gada vasarā LLK vadībā aktīvi darbojās 807 mazpulki ar 18269 dalībniekiem, jo 18. Vestienas, 47. Gaviezes, 62. Planīcas, 204. Bondāru, 314. Zaļenieku II, 316. Elejas II, 732. Bruknas, 344. Zaļenieku ģimnazijas un 445. Kalsnavas-Gribēnu mazpulki bija likvidēti vai apvienoti ar pārējiem.

Pa atsevišķiem apgabaliem tie sadalījās šādi:

Vidzemē un Rīgā	— 280
Zemgalē	— 211
Kurzemē	— 161
Latgalē	— 155

Visi 807 mazpulki pagājušā vasarā apstrādājuši pavisam 248,6 ha, audzējot dažādas saknes un dārzājus (tomātus, gurķus, kāpostus, burkānus u. c.), lopbarības sakņaugus, cukurbietes, kartupeļus, ārstniecības augus, dārzāju sēklas, augļu kokus, ogulājus, labības un pļavu kultūrzāles sēklai.

Dažādas kultūras mazpulku dalībnieki audzējuši ar reti labām sekmēm un vidējās caurmēra ražas ievāktas šādas (kv./ha): lopbarības bietes — 667, cukurbietes — 326, kartupeļi — 293, kāposti — 463, sīpoli — 139, pļavu auzene sēklai — 4,5.

Arī ražojumu pašizmaksa mazpulku dalībniekiem ļoti maza, tā piem. kartupeļiem — 1,6 sant. kg, cukurbietēm — 2,8 sant. kg, lopbarības bietēm — 0,9 sant. kg, kāpostiem — 1,4 sant. kg.

Visu mazpulku ražojumu kopvērtība ir Ls 305.359.—, izdevumi Ls 136,109.10 un kopējā peļņa — Ls 169.249.90.

Bez tam 1224 mazpulku dalībnieces ir darbojušās tieši mājsaimniecības nozarē: rokdarbos, ēdienu gatavošanā un konservēšanā. 226 dalībnieki nodarbojušies lopkopībā, audzējot telītes, kumeļus, mājputnus un trušus. Mazpulku dalībnieki nodarbojās arī ar savvaļas ārstniecības augu ievākšanu uu pārdevuši T. L. M. drogu noliktavai par Ls 2120.45.

1935. g. 24., 25. un 26. aprīlī sarīkoti Rīgā I mazpulku vadītāju kursi, kur piedalījās visu mazpulku vadītāji un viņu palīgi, kopā apm. 900 personas. Kursos mazpulku Virsvadonis Dr. K. Ulmanis deva vadošos norādījumus visiem vadītājiem. Bez tam kursos nolasīja 15 referātus gan par mazpulku idejisko saturu, gan arī par techniskas dabas jautājumiem.

1935. gada pavasarī, uzsākot lauku darbus, visiem mazpulkiem sniedza vajadzīgos aizrādījumus LLK mazpulku inspektori un citi agronomiskie darbinieki un lauksaimniecības skolu skolotāji.

Mazpulku instruēšana un pārraudzīšana visā Latvijā sadalīta 10 novados: 1) Rīgas-Cēsu, 2) Valkas-Valmieras, 3) Gulbenes, 4) Rēzeknes, 5) Daugavpils, 6) Jēkabpils, 7) Jelgavas, 8) Talsu-Ventspils, 9) Liepājas un 10) Rīgas pilsētas un katrā darbojas mazpulku inspektors. Pārskata gada vasarā mazpulku inspektori ir apmeklējuši **visus 807** mazpulkus, dažus pat divas reizes, uz vietām pārbaudot to darbību un sniedzot vajadzīgos aizrādījumus turpmākam darbam. Pavisam inspektori ir apmeklējuši 1521 saimniecību. 790 mazpulkos pārskata gadā ir noturētas vietējās

24. Lejasciema mazpulka sacensības kaplēšanā

Mazpulka ražojumu apskate

pieccīņu sacīkstes. Pieccīņu darbi:

1) lauksaimniecības darbā — zemes rakšana, kaplēšana, retināšana, pļaušana, novākšana u. c.
2) lopkopības darbā — zirga aizjūgšana nojūgšana, lopu tīrīšana u. c.
3) sportā un apķērībā — informācijas skrējiens, orientēšanās pēc debess pusēm u. t. t.
4) mājsaimniecībā — (meitenēm) kartupeļu, ābolu mizošana, lāpīšana, šūšana, gultas klāšana u. t. t. un mājamatniecībā — (zēniem) grābekļa zaru likšana, kāta pagatavošana, dažādi mezgli u. t. t. un
5) rakstu darbā — apraksti, atbildes uz jautājumiem u. t. t.

Bez tam visos 10 novados sarīkotas novadu pieccīņu sacīkstes un 1 pieccīņu sacīkste valsts mērogā — 1935. g. 12. X Koknesē. Valsts sacīkstēs galvenās balvas ieguva:

J. Melngailis — 4. Gulbenes mazpulkā — personīgā īpašumā rakstāmgalda piederumus un mazpulkam — ceļojošo balvu — Ministru Prezidenta dāvāto vaiņagoto arklu.

J. Ķirsis — 313. Zaļenieku mazpulkā personīgā īpašumā barometru un mazpulkam — ceļojošo balvu — Ministru Prezidenta dāvāto vārpu vaiņaga vairogu.

A. Krēitūzis — 128. Vidrižu mazpulkā personīgā īpašumā galda pulksteni un mazpulkam — ceļojošo balvu — Studentu vienību savienības dāvāto sudraba augļu vāzi.

Atsevišķos mazpulkos notikušas arī sacensības aršanā, govju slaukšanā, sakņaugu apkopšanā un novākšanā, kopā pavisam 390 sacīkstes, 8 govju slaukšanas sacīkstes novada mērogā un 3 aršanas sacīkstes novada mērogā.

Pārskata gadā mazpulku dalībnieku starpā ievestas arī ilgstošās pieccīņas, kurās sacenšas **208** dalībnieki. Ilgstošo pieccīņu dalībnieki visi apmeklēti mājās un mazpulku inspektori atzīmējuši īpašā protokolā tagadējo saimniecības stāvokli, lai to salīdzinātu ar stāvokli pēc pieccīņas nobeigšanas. Pieccīņas norit šādos darbos:

1) mājas pagalma izdaiļošana, košuma dārziņa ierīkošana,
2) kādas labierīcības ierīkošana mājās (ūdens piegāde, ventilācija, virtuves vai istabas izbalsināšana, krāsošana u. t. t.),
3) kāda zemes gabaliņa kultivēšana, meitenēm — kāda auduma vai lielāka rokdarba pagatavošana,
4) viena mēneša darbu apraksts lauku saimniecībā un
5) pagasta sabiedriskās dzīves apraksts par 6 men. līdz 1 gadam.

89. Basu mazpulks amatniecības kursos

Pārskata gadā mazpulki piedalījušies „meža dienās" saziņā ar vietējām meža dienu komitejām pavisam 952 vietās un iestādījuši 107.000 koku un krūmu, apmežojuši 12,5 ha meža un ierīkojuši kokaudzētavas.

Uz mazpulku nozares ieteikumu mazpulku dalībnieku ģimenēs ir pieņemti pa vasaru 484 trūcīgie pilsētnieku bērni, kuŗus izsūtīja Tautas labklājības ministrija un slimo kases.

1935. g. 21. maijā Iekšlietu ministrija apstiprināja mazpulku dalībnieku formas tērpu, ko iesāka izstrādāt mazpulku padome jau pirms 1935. g. 15. aprīļa, bet galīgā veidā izstrādāja mazpulku nozare un to pieņēma LLK prezidijs. Pārskata gadā jau 1188 dalībnieki iegādājušies formas tērpus.

Pārskata gadā ir noturēti mazpulku diženo pārbaudījumi un mazpulku diženā pakāpē iecelti 46 dalībnieki, un par mazpulku valsts līdumniekiem izraudzīti:

2. Umpartes mazpulkā — Milda Sirsniņa, 4. Gulbenes mazpulkā — Jānis Melngailis, 12. Valkas dārzkopju mazpulkā — Alberts Jērums, 57. Durbes mazpulkā — Kārlis Ēnģelis.

Katrs diženais kā godalgu saņēma Ls 25 un katrs līdumnieks Ls 100,—.

Sarīkotas arī 2 mazpulku darba nometnes: Daugavpils novadā — pie Jeruzalemes un Jelgavas novadā — pie Tukuma.

Pārskata gada rudeni mazpulki noturēja savas kārtējās ražojumu apskates, kuŗās centīgākos dalībniekus godalgoja. Pavisam notikušas 757 apskates. Godalgās izsniegtas lauksaimnieciska un patriotiska satura grāmatas un dažādi darba rīki un piederumi par Ls 9.000,—.

Pārskata gadā no 11.—18. oktōbrim Rīgā sarīkota pirmā mazpulku darbu izstāde, kur mazpulki izstādījuši savus ziemas darbus: amatniecības izstrādājumus, rokdarbus, audumus, konservus, aprakstus u. c. Izstādē piedalījās ar izstādījumiem 280 mazpulki.

Izstādi atklāja mazpulku Virsvadonis Dr. K. Ulmanis un to apmeklēja viss ministru kabinets un ap 3500 apmeklētāju.

Pārskata gadā mazpulku darbības programmā ievesta ierindas mācība. Ierindas mācību mazpulkos izved vai nu militārās audzināšanas skolotāji, vai arī aizsargu organizācijas virsnieki, jo mazpulkiem ar aizsargu organizāciju pastāv cieša sadarbība. Aizsargu organizācija ir piekomandējusi mazpulkiem savu sakaru virsnieku nodaļas vadītāju agr. J. Andersonu.

Mazpulku nozares darbinieki pārskata gadā noturējuši 413 priekšlasījumus par mazpulku darbību, nozīmi un jaunatnes audzināšanu, kuŗos piedalījušies 68440 klausītāji. Atsevišķiem mazpulkiem sarīkoti dažādi kursi: 48 mājas amatniecībā ar 1103 dal., 7 mājas izdaiļošanā ar 113 dal., bez tam vēl 50 ēdienu gatavošanā, konservu pagatavošanā un rokdarbos ar 1130 dal.

Radiofonā sarīkota mazpulku nedēļa laikā no 7.—14. jūlijam ar 6 priekšlasījumiem. Bez tam radiofonā nozares darbinieki ir nolasījuši 11 priekšlasījumus. Pārskata gadā Z. M. Lauksaimniecības pārvalde dāvāja lielāku skaitu lauksaimniecisku grāmatu, ko sadalīja visiem 807 mazpulkiem, katram pa 30 sējumu bibliotēkai.

Pārskata gadā ir izdoti: 1) pārlaboti „Mazpulku iekārtas un darbības noteikumi"; 2) „Mazpulka dalībnieka laukkopības un sakņkopības grāmatvedība" pārlabotā izdevumā; 3) Mazpulku dalībnieku vadonis „Veselošanās augi".

Kā periodisks izdevums turpināts „Mazpulks". 1935. gadā „Mazpulku" iespieda 14000 eks., bet sākot ar 1936. g. 1. janvāri tā saturs paplašināts un viņu iespiež 24000 eks. „Mazpulka" atbildīgais redaktors ir LLK priekšsēdētājs Rūdolfs Dzērve

un redakcijas locekļi: Ausma Roga un agr. Kārlis Ķirsis.

Visu mazpulku darbību saskaņošanai pārskata gadā noturētas 4 mazpulku inspektoru apspriedes. Katrā agronomiskā rajonā noturēta viena vietējo vadītāju apspriede mazpulku inspektora vadībā un vairākas apspriedes pēc vajadzības rajona agronoma vadībā, lai mazpulku vadītāji vienmēr būtu sagatavoti saviem uzdevumiem. Nodaļas vadītājs, nozares vadītājs, lopkopības un mājsaimniecības inspektrises piedalījās lielākās sanāksmēs, sniedzot vadošos norādījumus idejiskai darbībai un arī speciāli praktiskām nodarbībām.

Sākot ar 1936. g. 1. janvāri atjaunota jaunu mazpulku dibināšana un reģistrēšana un līdz pārskata gada beigām no jauna noorganizēti 49 mazpulki.

Sevišķi straujš mazpulku skaita pieaugums novērojams galvas pilsētā — Rīgā — un pārskata gada beigās Rīgā darbojās 41 mazpulks.

Kopā visā Latvijā pārskata gada beigās darbojās 848 mazpulki ar 21711 dalībniekiem, jo 18. Vestienas, 47. Gaviezes, 62. Planīcas, 107. Valkas mājturības, 204. Bondāru, 222. Lēdurgas-Aijāžu, 314. Zaļenieku II, 316. Elejas II, 344. Zaļenieku ģimnazijas, 358. Iecavas II, 401. Drustu II, 445. Kalsnavas-Gribēnu. 530. Saukas-Dešu, 565. Putānu, 700. Saukas-Dzērves, 732. Bruknas un 810. Liepenes mazpulki ir vai nu likvidēti, vai apvienoti.

Apm. 90% mazpulku dalībnieku nodarbojās ar laukkopību un sakņkopību, pārējie ar dažādiem lauksaimniecības pētīšanas u. c. uzdevumiem. Vajadzīgo zemi piešķīra vecāki, privātas personas — lauksaimnieki, biedrības un pilsētas. 95% mazpulku pastāv pie pamatskolām, 5% pie ģimnazijām un dažādām biedrībām. Ar retiem izņēmumiem visi mazpulku vadītāji ir skolotāji. Mazpulku dalībnieku skaitā apm. 85% skolu jaunatnes un 15% skolu beigušo.

Mazpulku nozare padota LLK mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļai agr. Jāņa Andersona vadībā.

Pārskata gadā kā mazpulku nozares vadītājs darbojās agr. Kārlis Ķirsis, kā mazpulku inspektori: — Rīgas-Cēsu novadā — agr. Andrējs Ķibēns, Valkas-Valmieras novadā — agr. Herberts Baltietis, Gulbenes novadā — agr. Olga Rezovska, Rēzeknes novadā — agr. Fricis Butners, Daugavpils novadā — agr. Fricis Duksis, Jēkabpils novadā — agr. Rita Kundziņa, Jelgavas novadā — agr. Kārlis Pelēķis, Talsu-Ventspils novadā no 1935. g. 15. aprīļa līdz 1. septembrim stud. agr. Valdis Neimanis, no 1935. g. 26. sept. līdz 9. dec. Belzārs Radziņš un no 1936. g 15. marta — stud. agr. Nikolajs Cīrulis, Liepājas novadā — agr. Kārlis Zītars, un Rīgas pilsētas novadā — stud. agr. Ādolfs Eglītis. Kā garīgās audzināšanas inspektors pārskata gadā darbojās māc. Arnolds Lūsis, kā instruktrise-propagandiste Anna Ēvelīte (Ausma Roga) un kā sevišķu uzdevumu inspektors Belizārs Radziņs sākot ar 1935. g. 9. dec.

Bez tam kā speciālisti nozarē darbojās: lopkopības inspektrise: agr. Marija Pripāne un mājturības inspektrise: Irmgarde Zauls. Kā kancelejas darbinieks mazpulku nozarē darbojās sākot ar 1935. g. 1. jūniju Arturs Bergins un sākot ar 1936. g. 16. martu kā kantoriste — mašinrakstītāja Ilona Bēnfelds.

Latvijas Lauksaimniecības kameras

Biškopības piederumu apgāds

Rīgā, Baznīcas ielā № 4-a. Tālr. 27845.

Piedāvā bišu stropus, mākslīgas šūnas, dūmekļus, sejas aizsargus u. c. biškopības piederumus, apmaina vasku un vecās šūnas pret mākslīgām šūnām. Pērk vasku un vecās šūnas.

Latvijas Lauksaimniecības kamera.

Bitīte bajara kalponīte

Tā nesa zeltiņu,
Tā sudrabiņu.

Agr. J. MUCENIECE

127. Kalupes mazpulka drava

No tautas dziesmām un kronikām vērojam, ka jau senie latvieši nodarbojušies ar biškopību, bet visa bišu „kopšana" tanī laikā bija dobumu izciršanā dzīvos kokos mežā, lai pēc tam vasarā sagaidītu „bites lienam ozolā" un rudenī apstaigātu savas dētās dores un „izkaptu" medu. Medu izņēma ar visām šūnām. Izņemto medu iztecināja, bet šūnas sakausēja vaskā. No biškopības produktiem tautas dziesmās visbiežāk min vasku — galvenokārt kā tirdzniecības un maksāšanas līdzekli.

Tagad bites tur pie mājām, rāmīšu stropos, kuŗos var rūpīgi uzmanīt bišu dzīvi un attīstību. Biškopībai radušies jauni uzdevumi: bites tur ne tikai medus un vaska ražošanai, bet daudz gadījumos arī kā ziedu aplidotājas — ziedputekšņu pārnesātājas — apputekšņotājas. Lielos augļu dārzos, āboliņa, griķu un c. ziedaugu laukos būtu ļoti maz augļu un sēklu, ja nebūtu bišu, kas pārnēsā ziedputekšņus no zieda ziedā; saskaitot izrādījies, ka 90% no visiem kukaiņiem, kas apputekšņo augus, ir bites.

Tagadnes biškopībā radušies dažādi saimniekošanas virzieni. Ir dravas, kuŗas ražo tikai medu, vai nu izsviesto vai šūnu medu, citās dravās lielu vērību piegriež arī vaska ražošanai, vēl citas ražo spietus vai jaunas saimes, bišu mātes. Latvijā izplatīta vienīgi bišu turēšana medus iegūšanai, ražojot galvenā kārtā tikai izsviesto medu; viršu medu ražo galvenā kārtā tikai viršu apgabalu dravnieki — jo viršu medu nevar izsviest medsviedē. Vasku mūsu biškopji ražo ļoti maz, tā nepietiek pašu vajadzībām, un tāpēc katru gadu no ārzemēm nākas ievest ap 10.000 kg vaska. Bet tādas saimniecības, kur audzētu plašākā mērogā bišu mātes un jaunas saimes, mūsu apstākļos vēl nav izveidojušās. Ziedu apputekšņošanas uzdevumam bišu saimes tur galvenā kārtā pilsētu dārznieki, siltumnīcu īpašnieki.

Bites var turēt katrā vietā; arī pilsētā dažreiz izdevīgi viņas turēt, bet tad saimes rūpīgi jānovieto tā, lai tās netraucētu gājējus.

Bišu „dore" kokā

Seno laiku drava

Lai biškopība būtu sekmīga un ienesīga, bites varētu saražot daudz medus un vaska, nepieciešams, lai tās būtu novietotas tādā apkārtnē, kur labas, bagātīgas bišu ganības atrastos visapkārt dravai ne tālāk par 4 km. Agri ziedošas pļavas un ganības, kārkliem bagāti meži un krūmāji, augļu dārzi, kļavām, ozoliem, kastaņiem bagāti parki un alejas rada ienesumu pavasarī, nezāļaini lauki, krūkļi, avenes mežā, liepas parkos un ceļu apstādījumos dod labu ienesumu vasarā, bet rudenī—augustā bagātīga ienesuma avots ir virši. Pēdējo pie mums vietām ir ļoti lielas platības; vislabāk tie izmantojami, aizvedot rudenī šos apgabalos bišu saimes.

Uz laukiem ienesums parasti vienmēr būs bagātīgāks, ilgstošāks un straujāks kā pilsētā.

Arī pilsētās no apstādījumiem to ziedēšanas laikā bites bieži gūst ļoti labus ienesumus, ja vien saimes šim laikam pietiekoši sagatavotas.

Jo bagātākas ganības, vairāk ziedu apkārtnē, jo vairāk bišu saimju var turēt vienā vietā. Nabadzīgās ganībās nav ieteicams turēt vienā vietā vairāk par 20—30 bišu saimju, turpretim ļoti bagātās ganībās galvenā ienesuma laikā var turēt 80, 100 un pat vairāk saimju. Latvijā visbiežāk sastopamas vidēji bagātas bišu ganības, kur vienā vietā var turēt 40—60 bišu saimes. Vidēji labās ganībās viena bišu saime ienes caurmērā 10—15 kg medus, ļoti labās ganībās — 20—30 kg; augstākā raža, kāda Latvijā iegūta pēdējos 10 gados, ir 136 kg atņemamā medus no saimes. Tā ir raža, ko var iegūt tikai labs biškopis labos ganību apstākļos.

Bišu dravu Latvijā vēl ir samērā maz, jo daudzi netur bites, baidīdamies bišu dzēlienu; bet ļoti bieži bailes no bišu nesavaldāmā niknuma ir iedomātas: uzmanīgi un pareizi rīkojoties, ar bitēm var strādāt ilgu laiku, nedabūjot neviena dzēliena. Bitei iedzeļot, nepatīkams ir uztūkums, kas dažiem cilvēkiem rodas kā bišu dzēluma sekas; tomēr pie bišu dzēlieniem ļoti ātri var pierast, un tad uztūkums vairs nerodas. Pierodot, bites dzēliens arī mazāk sāpēs un nav nepatīkamāks par oda vai dundura kodumu; bez tam bišu dzēlieniem piemīt spēja dziedināt reimatismu. Tādu cilvēku, kas nemaz nepanes bišu dzēlienu, zaudē samaņu, saslimst, ir ļoti maz. Tomēr, lai pasargātos no nejaušibām, arī tiem cilvēkiem, kam nekad nav radušās ļaunas sekas no bišu dzēliena, ieteicams būt vienmēr uzmanīgiem un nodrošināties ar sejas aizsargu un labu dūmekli. Lai bites nedzeltu, jāiemācās pareizi ar tām rīkoties; šinī ziņā padomu dod grāmatas, vecie biškopji un paša piedzīvojumi.

Moderna drava Vecplatonē

Biškopība kļūst par interesantāko lauksaimniecības nozari katram, kas ar to no-

Arī pilsētā var turēt bites

Darbā

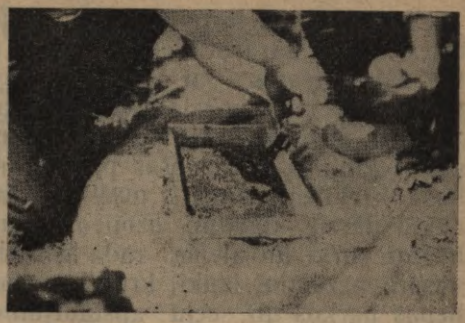

Salds kumoss

pietni sācis nodarboties. Tā nosaukta par lauksaimniecības poeziju.

Lai sāktu ar biškopību nodarboties, jāiegādājas vai nu spiets, vai vesela saime. Bites iegādājoties, vienmēr jāpārbauda, vai tās neslimo ar kādu lipīgu bišu slimību. Iegādājoties spietu, jāsaķer ne mazāk par 30 bitēm, jānonāvē un jāiesūta izmeklēšanai Veterinārai pārvaldei vai LL kamerai. Iegūstot veselu saimi ar visu stropu, rāmjiem, šūnām un periem, vēl jāpārliecinās, vai neslimo peri, palūdzot talkā apskatē piedzīvojušu biškopi vai tuvāko rajona biškopības instruktoru.

Lai, nodarbojoties ar biškopību, gūtu sekmes, tad bez labiem dabiskiem apstākļiem nepieciešama arī prasme bites piemēroti kopt un ar tām apieties. Nepieciešami jāpiesavinās teorētiskās zināšanas biškopībā; tās iegūstamas kursos, priekšlasījumos, skolā, no grāmatām, ekskursijās, sarunās un strādājot piedzīvojušu biškopju vadībā. Kursus un priekšlasījumus biškopībā rīko LL kameras biškopības rajonu instruktori. Biškopību māca Latv. Lauks. kameras divgadīgā Vecbebru biškopības un dārzkopības skolā, dažādus izmēģinājumus un pētījumus biškopībā veic Latvijas Univers. biškopības kabinets Vecauces saimniecībā. Labākās latviešu valodā izdotās grāmatas biškopībā ir šādas.

A. Ramāns. — Biškopība 1931. g. 2. iespied.; plašākā vispārējā rakst. rokas grāmata biškopībā latv. valodā.

P. Rizga. — Praktiska dravniecība 1936. g., noderīga biškopjiem, kam ir piedzīvojumi un prakse biškopībā.

P. Rizga. — Ziemošana 1930. g. — apskatīti dažādi bišu ziemošanas jautājumi.

P. Rizga. — Drava un strops 1935. g., 2. iesp. apskatīta stropu attīstības vēsture un galvenie stropu veidi.

R. Balodis. — Bišu slimības un ienaidnieki 1921. g. Vienīgā grāmata latv. valodā, kur apskatītas dažādas bišu slimības, kaitekļi un to apkarošana.

P. Rizga. — Peru puve un viņas apkarošana.

Dzīva „bišu“ cepure

Labus kopējus bites nedzej

Augļus un ogas arī ziemā!

A. BRASTIŅA, mājt. instr.

Augļu pārstrādāšanas kursi mazpulkā

Ar saules dzīvinātāju spēku, bagātībām, kas nāk no zemes mātes klēpja — ogām, augļiem, dārzājiem, mēs stiprinām savu ķermeni.

Bet pienāks atkal ziema un līdzi tai pazudīs viss — sārtās zemenes, ķirši un dārzāji. Paglabāsim tos ziemai! Laiks jau tagad, čaklās mazpulku dalībnieces, padomāt par ziemu. Ķersimies pie darba un sagatavosim ziemai šīs vasaras bagātības. Patīkami pārsteigsit savus tuviniekus un arī pašas sevi, ja ziemas dienās galdā parādīsies svaigi sagatavoti augļi un dārzāji.

Galvenais, ko ievērosim konservēšanā, lai sagatavojamie augļi un dārzāji būtu svaigi, tīri. Ja būs nepieciešamie darba rīki un trauki konservu vajadzībām, tīri nomazgātas rokas, tad varam būt droši, ka darbs nebūs veltīgs. Trauki jāizkarsē, iepriekš zodā ūdenī izskaloti.

Ogas un ogu sulu, rabarberus uzglabāsim parastās pudelēs. Ja līdzekļi atļauj, var iegādāties piena pudeles, kuŗas pārdod LLK mājturības nodaļā Ls 0,20 gab., kuŗās var pildīt plūmes, bumbieŗus.

Svaigas meža zemenes.

Meža zemenītes tikko lasītas samaisa ar cukuru. Maisa lēnām, kāmēr cukurs izkusis, tad sapilda tīrās stikla burciņās, pārsien ar perg. papīri.

Uz 1 kg ogu ņem 1,2 kg cukura.

Nevārīts zemeņu sīrups.

Notīrītas zemenes pārkaisa ar cukuru, noliek vēsā pagrabā un ļauj stāvēt 24 stundas. Radušos sīrupu salej pudelēs, aizkorķē, pārsien. Uzglabā vēsā vietā.

Ogas ņem 1 svara daļu, cukuru 1,5 sv. daļas.

Ķirši savā sulā.

Skābām ķiršu ogām izloba kauliņus, saliek bļodā. Kad visas ogas izlobītas, tās saliek pudelēs, un pārlej ar radušos ogu sulu — tā, lai ogas apņemtas. Pudeles nedrīkst pildīt līdz augšai — jāatstāj vismaz 8 cm brīvs pudeļu kakls, tas jāņem vērā arī pie citām ogām, tās pildot pudelēs.

Pudeles aizkorķē, pārsien, uzglabā vēsā vietā. Šāda veida ķirši ļoti garšīgi ziemā — pārkaisīti ar cukuru un lietoti svaigā veidā.

Zaļas ērkšķogas.

Notīrītās ogas sapilda pudelēs, pārlej ar avota ūdeni, vai novarītu atdzesētu. Aizkorķē, pārsien un noliek pagrabā smiltīs.

Tādā pat veidā var uzglabāt rabarberus un upenes. Upenes nedrīkst būt pārāk nogatavojušās. Šadā veidā no upenēm iegūst ļoti āromātisku limonādi, kuŗu var izlietot pie saldiem ēdieniem.

Otrs konservēšanas veids ir karsēšana — sterilizēšana. Sagatavotās ogas, augļus, sulas saliktas pudelēs, aizkorķētas, pārsietas, karsē pie 75°C 45 minutes.

Jākarsē parasti tādi augļi, dārzāji, kuŗi ātrāk bojājas, kuŗi satur mazāk vai nemaz konservējošās vielas, kā tanninskābi, dzelzi, kā piem. avenes, plūmes, zirņi u. c.

Plūmes.

Dzeltenās plūmes nevisai gatavas nomazgā, sabada ar smailu koka irbulīti vairākās vietās līdz kauliņam, liek katlā, aukstā ūdenī, karsē, līdz miziņa sāk sprēgāt. Tūliņ ņem laukā, liek aukstā ūdenī atdzist, notecina, sapilda burkās, pārlej ar auksta cukura sīrupu (1 litrs ūdens 400 gr cukura) noslēdz lielās pudelēs un sterilizē pie 75° C 45 min.

Neaizmirsīsim sagatavot arī tēju ziemas vajadzībām. Jau tagad lasīsim mazos ābolīšus, nomazgātus sagriezīsim, izžāvēsim, kuŗi, lietoti kā tējas biezumi, dod garšīgu, skābenu sulu. Kad ābolīši lielāki, tos tuliņ var salasīt, saprotams kritušos, un kaltēt, lai izlietotu saldiem ēdieniem.

Esmu pārliecināta, ka šeit pieminētās receptes katra mazpulka dalībniece varēs izgatavot, pie kam tas neprasīs lielus izdevumus, bet gan, galvenais, rūpīgu darbu.

Rudens ražojumu apskatēs lai mazpulku dalībnieču novietnēs netrūktu arī konservu.

Darbs mūsu jaunatnei

O. BĒRZIŅŠ

Bieži vien, lasot laikrakstos par dažiem senlietu atradumiem un izrakumiem vecajos pilskalnos, mēs priecājamies par viņiem, jo tie uzšķir jaunas lapas puses mūsu tautas vēsturē un liecina, cik augsta ir bijusi mūsu tautas kultūra un viņas sasniegumi dažādās mākslas nozarēs un arī saimnieciskā laukā. Senatnes pētīšana mūsu zinātniekiem prasījusi jau daudz nenogurstoša darba un prasīs vēl līdz tam laikam, kad tie varēs teikt, ka uzdevums ir godam veikts un gaismā celts viss tas, ko pagaidām vēl sedz gadu simtu putekļi un tumsa. Pēdējā laikā mēs savas tautas pagātnei piegriežam daudz lielāku vērību, nekā tas bija vēl dažus gadu desmitis atpakaļ. Tagad godā nāk senās parašas un tikumi. Pirmā vietā ir jāmin mūsu skaistie tautas tērpi, kas atkal ieiet tautā, no kuŗas tie diezgan ilgi bija izstumti un kuŗus, labākā gadījumā, mēs varējām redzēt tikai mūzejos vai arī vienas, otras vecas māmiņas pūra lādē. Tautas tērpu tagad ne tikai valkā, bet cenšas to arī izprast, un arvien mazāk mums nākas sastapties ar tiem dažādu novadu savārstījumiem, ko nesen vēl dēvēja par „tautas tērpu". Ir pazuduši šaurie baltstrīpainie svārki, uz pieres nošlukušie vaiņagi, kā arī pēc brīvas fantazijas izraibinātie pleci un piedurknes. Turpmāk vairāk vērības jāpiegriež viriešu tautas tērpiem, jo te ir vēl diezgan daudz neskaidrību un nenoteiktības. Ne jau katrreiz tautas tērpa īpatnību izteic līdz ceļiem saautās pastalas. Vēl jo vairāk nepielaižami, ka ar šādiem apaviem ierodas sarīkojumos vai godībās, kuŗām latvietim vienmēr bija savs goda tērps. Tā mēs kādreiz bijām paraduši zīmēt Lāčplēsi un senos latvju kareivjus, bet, to darot, mēs esam aizmirsuši daiņās daudzinātos šūtos zābaciņus, skanošos piešus un caunādu cepures. Taisni šajā ziņā visvairāk grēko mūsu mākslinieki, zīmējot Lāčplēsi ar vāli pie sāniem un striķa cepuri galvā. Bet kur tad paliek daiņās apdziedātais tērauda zobentiņš?

Sievietēm, tautas tērpu valkātājām, „grēku" ir krietna tiesa mazāk, varbūt tikai tas, ka tagad bieži vien redzam sievas valkājam vaiņagu. Tāpat iepriecina arī tā parādība, ka tagad mēs piegriežam arvien vairāk uzmanības arī citām mūsu tautas senām parašām un tradicijām. Arvien biežāk mēs dzirdam skandinām mūsu skaistās tautas dziesmas, kuŗas pauž mūsu priekšteču darba un tikumu mīlestību, viņu priekus un bēdas. Gaŗajos rudens vakaros godā nāk senā vakarēšana. Tādēļ jo apsveicamāka ir mūsu jaunatnes audzinātāju rīciba, kas jau no skolas sola mūsu jaunatnei cenšas ieaudzināt pareizu tautas gara mantu izpratni, līdz ar to ieaudzinot arī nācionālu lepnumu un pašapziņu, kuŗas nekad un nevienai tautai nevar būt pārāk daudz. Tas gars, kas izstaro no tautas dziesmām, mūs sauc un aicina būt vienotiem un stipriem, pāri visam stādīt savas dzimtās zemes labklājību un godu. Ar gandarījumu jāatzīmē, ka mūsu jaunatnes audzinātāji to tā arī ir sapratuši, un tikai šai apziņai jāpateicas par to lielo pretimnākšanu, ko skolas un skolotāji ir izrādījuši Latviešu folkloras krātuvei, kā šo tautas tradiciju sargātājai un glabātājai. Visus šos gadus skolas ar maz izņēmumiem ir strādājušas pie tautas folkloras vākšanas darba. Pateicoties šai pretimnākšanai un nenogurstošām pūlēm, krātuvei ir izdevies samērā neilgā laikā — 10 darba gados savākt pāri par 1.000.000 dažādu tautas tradiciju variantu. Paveiktais darbs ir droša liecība, ka, turpinot vākšanas darbu, mēs godam veiksim šo uzdevumu visā pilnībā, ar to atstājot nākamām paaudzēm sakrātu, uzglabātu un sakārtotu jo kuplu tautas tradiciju pūru, no kā tās varēs mācīties, kādi ir bijuši mūsu tautas likteņi. Tas, kas līdz šim paveikts, ir tomēr tikai maza daļa no tā, ko mēs varam darīt, jo mums vēl ir diezgan daudz tādu pagastu vai pat veselu novadu, no kuŗiem iesūtīto materiālu ir ļoti maz, vai pat nemaz. Uz priekšu tas tā nedrikst būt, un kas līdz šim ir nokavēts, mums jāveic visdrīzākā laikā. Mēs droši varam teikt, ka tautas tradicijas puslīdz skaidri ir uzglabājušās līdz pag. g. s. vidum, bet arī tagad vēl netrūkst vecāku cilvēku, kas daudz ko var pastāstīt

no tā, kas maz pa mazam izzūd no tautas atmiņas un ko pēc dažām gadu desmitīm mēs vairs nevarēsim atrast. Šis darbs mums ir jāveic pēc iespējas drīz, jo ar katru gadu kāds no šiem vecajiem cilvēkiem aiziet aizsaulē, sev līdzi aiznesot arī tās daudzās tautas gara mantas, ko tie savā laikā saņēmuši no iepriekšējām paaudzēm. Jaunatnei, kas līdz šim Folkloras krātuvei arvien bijusi uzcītīgs un čakls palīgs, tādai jāpaliek arī uz priekšu. Nekad nevajag domāt, ka to, ko es pašlaik daru, ir varbūt jau citi padarījuši, un tas, ko es rakstu, sen jau uzrakstīts, tā tad — darot to vēlreiz, es būšu savu labo gribu un laiku velti izšķiedis, tā nekad nevajag domāt, jo zinātniekam — pētniekam uzrakstītais materiāls ir tikai tad svarīgs, un tikai tad var uz viņu paļauties un tam ticēt, ja tas ir vairākkārt uzrakstīts un iesūtīts no dažādiem mūsu dzimtenes novadiem.

Daudzi no tiem jauniešiem, kas tikko pabeidz skolas gaitas, un arī tie, kas tās tikko sāk, būs centušies nospraust sev zināmu mērķi un dzīves uzdevumu, bet lai ikviens patur prātā, ka mūsu darbam un zināšanām jāceļ mūsu tauta, un ikvienam no mums jācenšas padarīt mūsu dzimtās zemes stūrīti par skaistāko un pilnīgāko starp visām citām zemēm. Centīsimies paši pazīt un saprast mūsu tautas nācionālās īpatnības, tad varēsim arī prasīt, lai citas tautas mūs pazītu. Nekad neaizmirsīsim, ka mēs pārdzīvojam to lielo brīdi, kad katram svešam iespaidam ir jāatkāpjas pie malas un pirmā vietā ir jāpaliek mūsu nācijas godam un tautas nācionālam lepnumam. Priekšplānā ir jāizvirzās visam mūsu tautas radītājam spēkam, un ja mēs paši pratīsim šo spēku cienīt, tad mums nekad nebūs jāsaka, ka mēs esam maza tauta, mēs bijām, esam un būsim cienīgi nostāties blakus katrai vecai kultūras tautai. Tādiem mums ir jābūt.

Mazpulka dalībnieka pašreizējie darbi

Agr. K. ĶIRSIS

Šogad visos novados sarīko **mazpulku nometnes,** kurās jāpiedalās pārstāvjiem no katra mazpulka, lai redzētu un iepazītos ar nometnes dzīvi un darbu.

Turpmāk šādas nometnes sarīkos arī divi vai trīs mazpulki atsevišķi, tādēļ no sevišķi liela svara ir katram mazpulkam, lai daži dalībnieki būtu iepazinušies ar nometnēm.

Arī pieccīņu sacīkstēs, ko šovasar sarīkos katrs mazpulks atsevišķi, jāpiedalās visiem dalībniekiem, lai no sava vidus izraudzītu labākos, kas nākošā gadā varēs aizstāvēt mazpulku rajona un novada sacīkstēs.

Bet neviens mazpulka dalībnieks nedrīkst aizmirst, ka arī savā sētā, savā lauciņā viņš var vairot vai arī mazināt sava mazpulka labo slavu. Tāpēc katram mazpulka dalībniekam visu vasaru jārūpējas par savu lauciņu, lai tas vienmēr atrastos priekšzīmīgā kārtībā. Ārpus mazpulka stāvošas personas, redzot kādu nekārtīgu dalībnieka lauciņu, parasti spriež pēc tā arī par pārējiem mazpulka dalībniekiem, arī par visu mazpulku. Tā tad katrs dalībnieks ir atbildīgs ne tikai sev, bet arī pret sava mazpulka līdzdalībniekiem. Kas negrib savam mazpulkam sliktu darīt, tas rūpējas, lai katru savu darbu pareizi un īstā laikā veiktu.

Katram dalībniekam lauciņš jāierobežo visos stūros ar mietiņiem, lai katrs varētu redzēt, ka „te, lūk, strādā mazpulka dalībnieks." Nekad arī nedrīkst aizmirst, ka lauciņš ir paša dalībnieka kārtības izjūtas vislabākais atspoguļotājs. Ja dalībnieks pratīs atzīt un turēt kārtību savā mazpulka lauciņā, tad viņš pieradīs un kārtība viņam būs nepieciešama un mīļa arī visā turpmākā dzīvē.

Lauciņam vienmēr jābūt uzirdinātam un bez kādām nezālēm. Jārūpējas, lai arī gar lauciņa malām neaugtu nezāles, dažreiz tīri kā „dzīvžogs", tāpat izravētās nezāles nav

jāsakrauj čupās gar lauciņa malu, bet gan komposta kaudzē.

Grāmatvedībai par audzējamo kultūru piegriežama sevišķa vērība, un visi aizrādījumi, kas doti, grāmatvedību pārbaudot, mazpulku sanāksmē vai vadītāja kontroles apmeklējumā, labi jāievēro un nekavējoties jāizpilda.

Mazpulku valdes locekļiem vasarā jāapmeklē visi dalībnieki mājās, pārbaudot to darbību, kā arī izdarot vajadzīgās atzīmes „dalībnieka grāmatvedībā". Jāatzīmē galvenie novērojumi par nezāļu daudzumu, par mietiņiem u. t. t.

Mazpulka sanāksmes vasarā vēlams apvienot ar kādu kopēju vakaru, pavadot to dziesmās un dejās brīvā gaisā un aicinot piedalīties dalībnieku vecākus un katrā ziņā visus apkārtnē dzīvojošos pilsētnieku bērnus, vienalga, vai tie būtu mazpulku dalībnieki, vai nē. Šādas sanāksmes un veselīgas izpriecas nostiprina draudzību starp pilsētas un lauku jaunatni. Dalībnieku vecāku piedalīšanās šādos sarīkojumos palīdz nostiprināt draudzības saites vecās un jaunās paaudzes starpā un izprast mazpulku idejas un garu.

Jau laikus jāsāk gatavoties arī vietējai rudens ražojumu apskatei, lai varētu parādīt labākos un skaistākos sava darba rezultātus, lielākos cerus, labākos augļus u. t. t.

Bumbu rotaļas

P. DŽINDŽA

Jaunatnei patīk bumbu rotaļas. Tas izskaidrojams ar to, ka šīm rotaļām pietiekoši straujš sacensību raksturs. Labi tam, kas jau jaunībā prot sacensties un vingrinās dzīves cīņām. Bumbu rotaļām te liela nozīme audzināšanā. Saprotams, rotaļas nav īstā dzīve, bet viss ir labs, kas mūs māca iekļauties lielajā dzīvē. Vispirmām kārtām to rada darbs un darba sacensības. Tomēr ir labi, ja arī savu brīvo laiku izmantojam tā, lai tas nestu svētību mūsu tālākai dzīvei, lai audzinātu mūsu raksturu un veicinātu veselīgu miesas attīstību. Kaut gan lauku mazpulku jaunatnei bieži nedēļas darba smagums liec muguru, tomēr jaunais organisms drīz atbrīvojas no noguruma un svētdienās, sastopoties ar draugiem, labprāt nododas rotaļām. Brīvā dabā un svaigā gaisā rotaļas ir veselīgs laika kavēklis. Šeit aprakstīšu daļu bumbu rotaļu.

Sākšu pakāpeniski — no sākuma ar vieglākām, kuŗas piemērotas jaunākiem dalībniekiem — pat bērniem no 8 gadiem, un pāriešu uz sarežģītākām — volejbolu, groza bumbu. Saprotams, ka tās rotaļas, kuŗas iespējams izvest ar maziem, ļoti labprāt piekopj arī lielie. Gadu atzīmējums domāts tik tādēļ, ka to, ko var lielie, ne katru reizi spēj mazie. Tādā gadījumā tie pārpūlējas. No tā vienmēr jāizvairās.

Rotaļas 8—10 gadu vecumam

1. BUMBU SAĶERT GAISĀ

(Lietojama katra viegla bumba, ieteicamāka volejbumba)

Dalībnieki sastājas aplociņā. Saskaitās pēc kārtas, pie kam katrs dalībnieks ievēro savu numuru. Viens nostājas aplociņa vidū un sviež bumbu gaisā, reizā saucot kādu no lokā ietilpstošo dalībnieku numuriem. Izsauktais bumbu ķeŗ. Ja viņš bumbu saķēris, pirms tā nokritusi zemē, ķērājs stājas saucēja-sviedēja lomā un rotaļa turpinās. Ja izsauktais nenoķer, saucējs turpina sviest bumbu gaisā un saukt numurus, līdz kāds noķēris. Jaunākiem dalībniekiem atļauj bumbu ķert vēl tad, kad tā atsitusies pret zemi vienu un vairākas reizes, atkarībā no iepriekšējas norunas.

Bumba n e d r ī k s t, gaisā metot, izlidot no aplociņa, un tā jāsviež, cik augstu vien var.

2. „IZSIST" NO VIDUS

(Lietojamās bumbas kā iepriekšējā rotaļā)

Dalībnieki nostājas aplociņā. 1—5 dalībnieki aplociņā iekšā — izklaidus (kur kuŗais). Aploka diametrs 5—10 m. Rotaļas dalībnieki mēģina, ar bumbu iesviežot, „izsist" kādu no vidējiem dalībniekiem. Pēdējie no sviediena izvairās skrejot, lēcot u. t. t. Tas, kuŗš kādam no vidējiem iesviedis, pats var stāties vidū. „Izsistais" stājas lokā un piedalās sviešanā. Mazākiem dalībniekiem (pēc norunas) izsviestā bumba var ripot arī pa zemi, lielākie var vienoties, lai bumba skaŗ bēdzēju, lidojot tikai pa gaisu, bez atsišanās pret zemi. Dalībniekus, kam jāiet vidū, noteic vai nu saskaitoties, vai lozējot, kam krīt. Bumbu sviešanai satveŗ tas, kam tā pieripojusi tuvāk.

N e d r ī k s t ar bumbu sviest, atrodoties iekšpus loka.

3. BUMBU SUNĪŠI

(Derīga katra viegla bumba)

Dalībnieki nogrupējas izklaidu telpā vai laukā. Kuŗam pēc lozes, vai saskaitoties krīt būt par sunīti, tas paņem bumbu, un līdzīgi parastiem „piesišanas" sunīšiem, sviežot mēģina kādam ar bumbu piesist. Kuŗam ar bumbu iesviests, tas tapis par „sunīti", tas saķer bumbu un rotaļu turpina. Aizripojusī bumba jāķer tikai „sunītim".

4. SKOLA.

(Rotaļa vairāk iecienīta meitenēm. Dalībnieču skaits apm. 10. Lietājamas dažāda lieluma gumijas bumbiņas).

Dalībnieces nostājas rindā. Rindas priekšā apm. 5—8 soļu attālumā nostājas „skolotāja". Tā sviež bumbu pēc kārtas visām dalībniecēm, kuŗām bumba jāsaķeŗ un jāsviež „skolotājai" atpakaļ. Ja dalībniece sviež tik neveikli, ka „skolotāja" nevar saķert, vai arī rotaļā citādi kļūdas, tad tai jānostājas rindas pēdējā galā un, nonākot bumbai pēc kārtas otrreiz, jāmēģina kļūda izlabot.

Saķeršanas un sviešanas noteikumi.

1. Saķert un atsviest abām rokām „skolotājas" pasviesto bumbu
2. Saķert un atsviest ar labo roku
3. Saķert un atsviest ar kreiso roku
4. Saķert un atsviest ar abām sakrustotām rokām: labā virs kreisās, plaukstas uz augšu.
5. Tāpat kā iepriekšējā, tikai kreisā virs labās rokas.
6. Saķert krustotām rokām: labā virs kreisās, plaukstas viena pret otru, mažie pirkstiņi uz augšu, atsviest kā parasts.
7. Tāpat kā iepriekšējā, tikai kreisā roka virs labās.
8. Saķert ar labo roku, ar to pašu roku pasviest bumbu gaisā un atsist ar plaukstu atpakaļ „skolotājai".
9. Tāpat ar kreiso roku.
10. Saķert abām rokām, atsviest ar abām kopā saliktām rokām. „Skolotāja", bumbu nesatveŗot, to abām rokām atsit. Kamēr bumba ceļo no „skolotājas" atpakaļ, tikmēr dalībniece apgriežas apkārt un satveŗ bumbu otrreiz.

Tagad bumbu atsviež kā parasts.

Dalībniece, kuŗai pirmai izdodas visus 10 paņēmienus bez kļūdas veikt, paliek par „skolotāju". „Vecā skolotāja" paliek par skolnieci un stājas rindas sākumā. Jaunākās rotaļnieces var izvēlēties tikai dažus pirmos, vieglākos paņēmienus un spēli beigt ar „skolotājas" grādu jau pēc 4., 6., 7. vai 8. varianta.

5. BUMBAS PĀRSVIEŠANA.

(Lietājamas katras lielākas bumbas, ieteicamāki t. s. vieglākās medicīnas bumbas).

Dalībnieki nostājas divās, pēc skaita un spēku samēra vienādās rindās. Viena rinda no otras — stāvot blakus 4-5 metri, bet atkarībā no telpas, rindas var būt arī tuvāku, vai tālāku viena no otras. Tad, sākot ar rindas pirmo dalībnieku, sānis izplēstām rokām izretinās. Katras rindas (komandas) pirmajam dalībniekam nodod pa vienai bumbai. Pēc dotās zīmes uzsāk spēli katras komandas pirmie, rindas priekšgalā esošie, pasviež bumbu nākošam, tas atkal savam blakus stāvošam, līdz bumba nonāk pie pedējā — rindas otrā galā. Pēdējais dod bumbu atpakal tāpat kā iepriekšejais, — vienam uz otru, līdz bumba nonāk atpakal pirmā rokās. Pirmajam, bumbu satverot, tā jāpaceļ gaisā— zīme, ka sacensība veikta. Uzvar tā rinda, kuŗa pirmā paceļ bumbu virs galvas. Ja kādam dalībniekam aiz neuzmanības bumba izkrīt no rokām, tad tam pašam tā jāpaceļ un jānodod nākošajam — blakus stāvošam. Bumbu pārdodot (pārsviežot), nedrīkst ne vienu dalībnieku izlaist. Dalībnieki, pēc vienošanās ar otru grupu, var nostāties viens no otra vai nu ciešāki, vai retāki.

6. BUMBU DZĪT STARP KĀJĀM.

(Lietājamas bumbas kā iepriekšējā rotaļā).

Arī šinī rotaļā dalībnieki sadalās 2 grupās—līdzīgi iepriekšējai rotaļai. Tikai te tie nostājas (abās rindās) viens otram aiz muguras uz priekšu izstieptu roku attālumā, izplēšot kājas žēkli. Viena rinda blakus otrai, vēlamāki 4—5 m attālumā. Katras rindas priekšējam nodod pa bumbai (abām bumbām jābūt pēc iespējas vienādām). Rotaļa sākas pēc dotas zīmes. Pirmie — rindas priekšgalā, noliecoties uz priekšu, padod bumbu pa kāju starpu savam aizmugurē stāvošam, tas nākošam un t. t., līdz bumba pa grīdu noripojusi pie rindas pēdējā. Tas, satvēris bumbu, skrien ar to gar rindas labo, vai kreiso pusi (atkarībā no norunas) uz rindas priekšgalu. Nonācis tur, tas nostājas rindā, ar seju uz priekšu, noliecas un pa kāju starpu ripo bumbu savam aizmugurē esošam (bijušam pirmam). Tas turpinās, līdz visi rotaļas dalībnieki nokļuvuši pēdējos un pārnesuši bumbu priekšgalā, padodot to spēlei. Kad rotaļas iesācējs nonācis pēdējos, tas, aizskriedams priekšgalā, vairs bumbu neievada rotaļā, bet paceļ virs galvas kā zīmi par beigtu sacensību. Uzvar tā komanda, kuŗas iesācējs pirmais pacēla bumbu virs galvas. Lai rotaļa labāki veiktos, nedrīkst viens otru traucēt ar piezīmēm un zobgalībām. Ja aiz neuzmanības bumba izripo no rindas, tā jāsaķeŗ tam, kam izripoja un no jauna jāievirza sacīkstē. Dalībniekiem jāievēro, lai rindas būtu taisnas. Šai rotaļai ir vairākas variācijas. Viena paredz bumbas pārdošanu atmuguriski virs galvas — pārējie noteikumi tie paši.

7. BUMBU APDZĪT AP LOKU.

(Lietājamas bumbas kā iepriekšējā rotaļā).

Dalībnieki nostājas aplociņā. Saskaitās — „pirmais—otrais". Pirmie tad ir viena, otrie otra grupa. No katras grupas spējīgākais dalībnieks ņem bumbu pirmais un iesāk rotaļu. Iesācējiem jānostājas tā, lai tie atrastos viens aplociņa vienā, otrs otrā pusē. (Pirms iesākšanas der aplociņu izretināt). Pēc dotās zīmes bez kavēšanās uzsāk rotaļu — pārmetot bumbu pa labi, vai kreisi (atkarībā no norunas) savas komandas tuvākam dalībniekam, kas nākošam u. t. t., līdz bumba, apsviesta aplociņam, nonāk iesācēja rokās. (Skat. zīm.) Saņēmis bumbu, tas paceļ to virs galvas kā zīmi, ka sacensība pabeigta. Uzvar tā grupa, kuŗas iesācējs pirmais pacēlis bumbu virs galvas.

Ja aiz neuzmanības kādam dalībniekam bumba izkrīt no rokām, vai arī sviesto bumbu nesatverot, tā nokrīt zemē, vainīgais dalībnieks to satveŗ no zemes un ievada rotaļā. Bumbu pārsviežot, nedrīkst nevienu dalībnieku izlaist. Drīkst saņemt vienīgi no savas grupas dalībnieka un tādam arī padot. Dalībnieku skaits nav noteikts, tik tam jābūt pāru skaitlī.

Šai rotaļai ir varianti. Piem.: Dalībnieks, kuŗš bumbu satvēris, apgriežas vienreiz apkārt un tik tad padod nākošam. Citā variācijā katra grupa bumbu virza citā virzienā — viena uz labo, otra kreiso pusi. Pārējie noteikumi paliek tie paši.

(Turpinājums sekos).

MAZPULKU DZĪVE

Jauni karogi lauku sētās.

Valsts karogus no jauna iegādājušies šādi dalībnieki:

51. Nitaures mazpulkā: E. Dreiliņš, O. Milts, A. Treija, P. Andrušķēvičs, Dz. Ziemelis, J. Ozoliņš un E. Stepenovičs.

75. Allažu mazpulkā: A. Pīlags, L. Zvirgzdiņš, A. Šņukats, R. Sīlis, K. un E. Krūkliņš un A. Plūmītis.

212. Alūksnes mazpulkā: M. Pulsts, L. Skuja, J. un I. Kļaviņi, A. Tīcs, V. Slapjums, H. Bērziņš, V. Salaks, V. Šneps, J. Mazdāvītis, R. un Dz. Āboliņi un J. Graumanis.

265. Dūres mazpulkā: A. Kazainis, R. Sprogis, V. Krievs, M. Bicka, Z. Putnis un A. Strupausis.

519. Maltas-Zosnas mazpulkā: M. un M. Račinski, St. un A. Vaičuki, F. Feodorovs un M. Sucharževskis.

620. Mārkalnes mazpulkā: H. Rozenbergs, E. Zars un L. Vesmanis.

651. Jaunraunas mazpulkā: L. Ozols, M. Koks, A. Pravarņa, V. Sirlaks, J. Jozus, A. Leitis, V. Kļaviņš un A. Prūsis.

655. Raunas-Jāņa mazpulkā: R. Kajaks, E. Plūmītis, A. Cirūzis, R. Apinis, A. Liepiņš un R. Bormanis.

806. Lubezeres mazpulkā: A. Prauge, L. Feldmanis, T. Bambe, H. Grīnbergs, L. Baikovskis, K. Celmiņš, H. Vīgriezis, L. Dvinis, K. Jākobsons, Ž. Siliņš, A. un A. Strazdiņi, R. Grosbachs, T. Laksis, F. Freimanis, E. Prauge un J. Bambe.

15. Veselavas mazpulks rosīgi piedalījās šī gada meža dienās. Mazpulka dalībnieki iedēstīja pie nespējnieku mājas un skolas 250 kociņus, apmežoja apm. 0,5 ha ar priedīšu dēstu valsts mežu, iedēstīja un izlaboja apm. 150 m eglīšu dzīvžogu Veselavas kapsētā.

35. Mālupes mazpulks spodrības nedēļā uzposa vienas mazpulka dalībniecies māju. Iztaisnoja un nolīdzināja iebraucamo ceļu; ierīkoja jaunas puķu dobes un dārza celiņus; nojauca sagāzušos žogus un sataisīja vajadzīgās vietās jaunus.

Mājturības grupa

136. Brantu mazpulks sarīkoja 3 gadu darbības atceres svētkus līdz ar ziemas darbu apskati. Izrīkojumu atklāja mazpulka vadītājs J. Bulders. Mazpulka priekšn. A. Ozols sniedza mazpulka darbības pārskatu. Dalībnieki dziedāja, deklamēja, uzveda tautiskas dejas. Pēc tam nospēlēja A. Rogas „Pirms lielās dzives". Vakars bija labi apmeklēts un deva arī atlikumu, kas izlietots skapja iegādei mazpulka bibliotēkas novietošanai.

152. Mārcienas mazpulks rosīgi piedalījās meža dienās kociņu dēstīšanā. Apdēstīja savu skolu ar eglīšu dzīvžogu un tāpat arī lielceļa malas liepiņām. Sarīkoja mātes dienu. 15. maijā visi mazpulka dalībnieki uzvilka valsts karogus un vakarā dedzināja ugunskurus.

376. Vijciema mazpulks mātes dienā apciemoja jaunsaimnieka Dorītes bērniem svētītu ģimeni. Vadītājs J. Lībietis mazpulka vārdā apsveica vecākus; noskandināja mātes dienai dziesmas un pasniedza mazas piemiņas balvas.

386. Kārsavas ģimnazijas mazpulka atklāšanas svinības notika 21. maijā. Svētkus ievadīja ģimnazijas direktors J. Bērtulis. Svētrunu teica māc. M. Bļodnieks. Kārsavas raj. agr. A. Ozols sniedza pārskatus par mazpulku attīstību Latgalē. Mazpulku apsveica Kārsavas pils. galva J. Spridzans, Kārsavas pag. vec. F. Dovons, Latviešu b-bas priekšn. E. Risbergs un c.

397. Mazzalves I. mazpulks meža dienās iestādīja 24 plūmes, 9 ķiršus, apstādīja 30 m dzīvžogu un apkopa pagājušā gadā meža dienā stādītos kociņus.

582. Kapsēdas mazpulks sarīkoja karoga un svinīgā solījuma svētkus. Karogu mazpulkam dāvāja Medzes pagasta valde. Pagasta vec. Dūcmanis karogu nodeva mazp. insp. Zītaram. Sekoja vinīgais solījums un priekšnesumi.

682. Valmieras ģimnazijas mazpulks svinēja karoga un svinīgā solījuma svētkus. Karogu dāvināja 8. Valmieras aizs. pulks un iesvētīja māc. Anševics. Svinīgam aktam sekoja dziesmas un mūzikas priekšnesumi, tautas dejas, deklamācijas un agr. V. Šneidera priekšlasījums.

Svētku turpinājumā dalībnieki noklausījās mūzikas priekšnesumus un dziesmas.

737. Ozolmuižas mazpulks nosvinēja karoga un svinīgā solījuma svētkus, kas bija labi apmeklēti un izdevās jo teicami. Mazpulkā 52 dalībnieki. Pie mazpulka nodibinātas mājturības un biškopības grupas. Mazpulks iegādājis 2 bišu saimes par 90 ls.

796. Kareļu mazpulks sarīkoja Gauru pag., Mucenieku pamatskolas telpās izrīkojumu. Vakara priekšlasījuma daļu apmeklēja apm. 300, bet koncertu un deklamācijas noklausījās, kā arī saviesīgā vakarā piedalījās 200 personas. Vakars deva mazpulkam 103 ls skaidra atlikuma.

Daļu iegūtās naudas mazpulks izlietoja mazpulku formas cepuru un lauciņu apsēšanai nepieciešamo kaņepāja sēklu iegādei, — pārējā nauda 70 ls noguldīta pastā.

806. Lubezeres mazpulks nosvinēja karoga svētkus Lubezeres pamatskolā. Karogu iesvētīja Ārlavas-Rojas dr. māc. J. Jēnichs. Karogu mazpulkam dāvināja Lubezeres pagasta pašvaldība. Sekoja apsveikumi, kordziesmas, deklamācijas un mazpulku inspektora referāts un teātŗa izrāde.

829. Asītes mazpulks šī gada mežu dienās iestādījis Asītes mazpulka stūrītī Romas gravā: 96 cerīnu krūmus, 15 ievu krūmus, 21 krūmiņu ziemciešu puķes. Bez tam ierīkojis kāpes 44 m gaŗumā. Mazpulka dalībnieki piedalījušies skolas un Izglītības biedrības mežu dienās.

Mazpulku nometne Mālpilī.

Šogad pirmā darba nometne mazpulkiem notika Mālpilī no 12.—14. jūnijam. Nometnē piedalījās Mālpils, Mālpils Kniediņu, Allāžu, Nītaures, Ķēču Annas, Zaubes Mores un Suntāžu mazpulki — kopskaitā 96 dalībnieki un 14 vadītāji. Brašā solī te ienāca nometnē un stājās blakus citiem pie nometnes pirmā darba: karoga masta uzcelšanas. Noteiktā laikā mazpulku saime, nostājusies ierindā, sagaida savu inspektoru agr. A. Ķibēnu. Pēc sasveicināšanās un īsas uzrunas, valsts himnai atskanot, mastā uzvijas valsts karogs un mazpulka karoga standarts. Nometne atklāta. Darbu sekmīgākai veikšanai mazpulku dalībniekus sadalīja dzimtās un saimēs. Katrai dzimtai savs vadītājs-skolotājs, par saimju vecākiem iecēla vecākos mazpulku dalībniekus. Nometnes praktiskās nodarbības: komposta gatavošana, kaplēšana, iepazīšanās ar dažādiem dārzkopības jautājumiem un ganību ierīkošanu, slaucēju sacensības notika Mālpils Jaunzemos, Karlsberga priekšzīmīgajā saimniecībā.

Svētku programma sākās ar dievkalpojumu Mālpils baznīcā. Dievkalpojumu vadīja Mālpils mācītājs A. Reinsons un mazpulku garīgās audzināšanas inspektors A. Lūsis.

Dievkalpojumā piedalījās arī aizsargu, pagasta pašvaldības pārstāvji un daudz vietējo iedzīvotāju. Neaizmirstamā atmiņā mācītāja aicinājums un dalībnieku solījums: kalpot dzimtai zemei, klausīt Dievam un vecākiem. Dievkalpojumam sekoja Mālpils b-bas namā Allāžu mazpulka teātŗa izrāde un pārējo mazpulku priekšnesumi. Pēdējā dienā ar savu ierašanos pagodināja LLK priekšsēdētājs R. Dzērve, mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļas vadītājs agr. J. Andersons un mazpulku nozares vadītājs agr. K. Ķirsis.

Pēc dievkalpojuma nometnes dalībnieki brašā ierindā sagaidīja savus augstākos vadītājus. „Augsim Latvijai", skanēja atbilde uz LLK priekšsēdētāja aicinājumu: „augat lieli". Sekoja LLK priekšsēdētāja un mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļas vadītāja uzrunas un norādījumi dalībniekiem un vadītājiem turpmākam darbam. Noslēgumā mazpulku nozares vadītājs agr. K. Ķirsis izdalīja balvas uzvarētājiem slaucēju sacensībās un runāja par nometņu nozīmi. Augstāko godalgu LLK balvu, rokas pulksteni un tiesības piedalīties slaucēju sacensībās valsts mērogā, ieguva Allāžu mazpulka dalībnieks Kārlis Bergs. Jāpiezīmē, ka šīs bija pirmās slaucēju sacensības, kur puse no 24 dalībniekiem bija zēni. Agr. A. Ķibēns viesus iepazīstināja ar nometņu laikā veiktiem darbiem.

Beidzot atskan valsts himna, karogu nolaiž, un nometnes dalībnieki šķīrās ar cerību pulcēties atkal citu gadu.

Mazpulku ziemas darbu apskates un slaucēju sacensības Tirzā un Kusā.

Ir iepriecinoša un apsveicama parādība, ka mazpulki pēdējā laikā aizvien biežāk redzami izstādēs un apskatēs arī ar saviem ziemas darbiem. Tā mazpulki dod iespēju sabiedrībai redzēt arī to darbu, ko mazpulki veic blakus darbam ģimenē dārzā un tīrumā.

Ļoti plaši mazpulku darbu novietņi bija redzami Tirzas jubilejas izstādē š. g. 20. un 21. jūnijā. Piedalījās 11 mazpulki ar zēnu un meiteņu ziemas darbiem. Pirmās godalgas izpelnījās 165. Tirzas, 20. Stāmerienes, 425. Gulbenes pilsētas, 6. Velēnas, 52. Lizuma un 641. Daukstes mazpulks.

Tirzas izstādē piedalījās arī 52. Lizuma, 165. Tirzas un 652. Jaungulbenes-Siltā mazpulku lopkopības grupu dalībnieki ar saviem jaunlopiem. Labi ēdinātie un rūpīgi koptie jaunlopi liecināja, ka arī šinī nozarē mazpulku dalībnieki uzrāda redzamus sasniegumus.

Pirmās godalgas par labu jaunlopu kopšanu un audzēšanu ieguva: A. Bitenieks 52. Lizuma mazpulkā, E. Lanskis 52. Lizuma mazpulkā, D. Gubenis 52. Lizuma mazpulka, M. Skoste 165. Tirzas mazpulkā.

Izstādes laikā notika līdz šim visplašākās mazpulku dalībnieku slaucēju sacensības. Piedalījās 47 dalībnieki, no tiem 13 zēni. Augstākās godalgas ieguva Jānis Rudzītis no 20. Stāmerienes mazpulka un Tija Klucis no 652. Jaungulbenes-Siltā mazpulka.

Š. g. 28. jūnijā Kusā vietējo lopkopības pārraudzības b-bu rīkotā apskatē piedalījās ar ziemas darbiem 468. Kusas, 149. Lubejas un 534. Oļu mazpulks. Augstāko godalgu izpelnījās 534. Oļu mazpulks par ļoti skaistiem un rūpīgi izstrādātiem meiteņu rokdarbiem. Slaucēju sacensībās piedalījās 14 dalībnieki: 5 zēni, 9 meitenes. Labākās sekmes uzrādīja 534. Oļu mazpulka dalībniece Rasma Rozentāls.

Naudu godalgām Ls 60,— bija ziedojušas apkārtējo pagastu sabiedriskās organizācijas.

Š. g. 1. jūnijā miris mūsu mīļais dalībnieks

ADOLFS SPROĢIS

17 gadu vecs.

705. Pūres mazpulks.

1936. g. 20. jūnijā no mums šķīrās mūsu mīļā dalībniece

BIRUTA KĀRKLIŅA

dz. 1924. g. 1. janv.

Viņu neaizmirsīs 387. Palsmanes mazpulks.

PAZIŅOJUMI

● Iznācis žurnāls mazpulku vadītājiem „Vadītājs" Nr. 1, — 80 lapp. Abon. maksa par pusgadu Ls 1.50. Vecākiem mazpulku dalībniekiem ieteicams žurnālu pasūtīt žurnāla ekpedīcijā Baznicas ielā 4-a, Rīgā. Žurnāls iznāk 6 reiz gadā.

● Mazpulkos ražotie cigoriņi, kurus tie paredz nodot armijas vajadzībām, mazpulku vadītājiem jāpieteic personīgi vai rakstiski Intendantūras galvenās pārtikas noliktavas priekšniekam, Rīgā, Rumpmuižas ielā Nr. 28, tālr. 92384 līdz š. g. 1. novembrim. Jāpieteic tikai tāds daudzums, kādu mazpulks rudenī patiesi nodos. Par pieteiktā un piešķirtā cigoriņu daudzuma nodošanu ir atbildīgi mazpulku vadītāji. Rakstiskie pieteikumi apmaksājami ar Ls 2.— zīmogmarkām.

Cigoriņus mazpulku dalībnieki var nodot tikai no visa mazpulka kopēji un tie mazpulku vadītājiem jāpiegādā augšminētā intendantūras noliktavā un ar savu parakstu jāapliecina, ka nodod tikai mazpulku dalībnieku ražotus cigoriņus.

Nododamiem cigoriņiem jāatbilst šādiem nosacījumiem:

1) Cigoriņi pagatavojami vienīgi no parastā cigoriņu auga, Cichorium intycus L. saknēm, tās sagriežot un izkaltējot. 2) Cigoriņu saknēm jābūt sagrieztām nelielos vienādos gabaliņos, apm. 2 cm caurmērā (kaltētā veidā). 3) Cigoriņiem jābūt vienmērīgi izkaltētiem un nesagrauzdētiem, lai tos varētu atšķirt no citām saknēm. Cigoriņu ūdens saturs nedrīkst pārsniegt 15 %. 4) Nododamiem cigoriņiem jābūt tīriem, bez smiltīm, sakņu smalkumiem, smeltnēm un citiem netīrumiem. 5) Cigoriņi nedrīkst būt bojāti no stādu vai dzīvnieku valsts kaitekļiem.

● **Katrā mazpulkā šoruden jāsarīko ražojumu apskate,** kas plaši jāizziņo visā apkārtnē. Uz apskati uzaicināmi arī kaimiņu mazpulku vadītāji līdz ar dalībniekiem.

Apskates diena jau laikus (vismaz 3 nedēļas iepriekš) jāpaziņo sava novada mazpulku inspektoram.

● Mazpulku vadītājus lūdzam parūpēties, lai vietējās organizācijas un pašvaldības iestādes atvēlētu līdzekļus **centīgāko mazpulku dalībnieku godalgošanai** rudens ražojumu apskatēs.

● Visi mazpulku **nokavētie maksājumi** par piesūtīto literātūru, mēnešrakstu „Mazpulks" u. c. **jānokārto visvēlākais līdz rudens ražojumu apskatei.**

Mazpulku dalībniekus, kas savas saistības nebūs nokārtojuši, ražojumu apskatēs negodalgos.

● 378. Cirgaļu-Priežukalna mazpulks uz paša vēlēšanos pārdēvēts par **378. Cirgaļu mazpulku.**

● 594. Liepājas 5. pamatskolas mazpulks uz paša vēlēšanos pārdēvēts par **594. Jaunliepājas mazpulku.**

● 596. Liepājas 9. pamatskolas mazpulks uz paša vēlēšanos pārdēvēts par **596. Liepājas-Kronvalda mazpulku.**

● 597. Liepājas 2. pamatskolas mazpulks uz paša vēlēšanos pārdēvēts par **597. Liepājas-Valdemāra mazpulku.**

● 611. Mazzalves-Taurkalna un 722. Mazzalves II mazpulks uz pašu vēlēšanos apvienoti, nosaucot jauno mazpulku par **722. Mazzalves mazpulku „Līdumnieks".**

● 801. Lejasciema pilsētas un 24. Lejasciema-Sinoles mazpulks uz pašu vēlēšanos apvienoti, nosaucot jauno mazpulku par **24. Lejasciema mazpulku.**

● **Pēdējā mēnesī apstiprināti un ieskaitīti pagaidreģistrā šādi jauni mazpulki (kas bija pieteikti līdz š. g. 1. jūnijam): 917. Rikavas, 918. Landskoronas, 919. Briģu, 920. Ludzas II, 921. Rīgas pils. 42. pamatskolas, 922. Rīgas pils. 5. pamatskolas.**

LLK mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļa.

Jānis Biete un Frīdis Loze nometnē

Jānis Biete Frīdi Lozi
sauc sev līdzi nometnē.
Ko tu citu izgudrosi?
Ņem tas saini padusē.

Tad, kad Bietem grūti klājas,
slaucot govs, kad nikni speŗ,
Loze ķieģeli pie kājas
sien tai, valgu rokās ķeŗ.

Nometnē ir disciplīna:
nevar dzīvot šā vai tā.
Sejām nopietnām, bez smīna,
abi stājas ierindā.

Ei, vai es kāds bacils esmu?
Frīdis Loze nikni sauc:
Tu man uzpūt tādu dvesmu,
Ka man jāšķauda būs daudz.

Komandants sauc balsī skaļā:
Vads uz priekšu — soļos, marš!
Zēni cilpo maurā zaļā
tā, kā būtu sācies karš.

Mieru noslēguši, abi
tie uz upi tūdaļ jož.
Vajag' noskaloties labi,
putekļi ja nāsīs kož.

Abi labi.

Vecās „Latv. Avīzēs" iespiesta šāda gudra saruna par cūku barošanu.

„Man ir bijušas cūkas, kas bija tik vājas, ka vajadzēja vairākas salikt blakām, lai saule nespidētu cauri, un es tās tomēr nobaroju treknas," — lielās viens zemkopis.

„Bet man bija tik vājas cūkas, ka astēs bija jāiemet mezgli, lai neizlīstu sienas šķirbām cauri" — lielās otrs, — „bet es tās nobaroju, ka gaļas nemaz nebija — tikai tīrs speķis!"

Gādīgā māte.

Māte aizved savu luteklīti skolā.

„Lūdzu, skolotāja kungs," viņa mīlīgi saka:

„Mans Edgariņš ir ļoti maigas dabas un tāpēc, ja viņš kādreiz nikojas — tas jau nāk šad tad priekšā — tad nebarat viņu. Vislabāk šādos gadījumos iepērat viņa kaimiņu — tad viņam būs bailes, un viņš labosies."

Tikai to labāko darījis

Vecākā māsa: „Erik, kāpēc Mirdziņa raud? Vai tu dalījies ar viņu ābolu?"

Mazais Eriks: Protams — es viņai pat iedevu to labāko: visas ābola sēklas. Tās Mirdziņa var iestādīt dārzā, tad viņai pēc dažiem gadiem būs ābolu pūriem".

Neapgāžami pierādījumi.

„Kalniņ, pieved man trīs neapšaubāmus pierādījumus, ka zemes lode apaļa," skolotājs saka.

„Kh — kh —, pirmkārt, jūs to sakāt, skolotāja kungs; otrkārt, mans tēvs to saka, un treškārt, mana mātē to saka," Kalniņš norīstījies atbild.

Kā pilsētniece olas meklē.

Pilsētniece Almiņa atbrauc pie mātes māsas uz laukiem paciemoties.

„Ej, bērns, sadabū olas," viņa Almiņai saka. Pēc brītiņa meitene piesarkušiem vaidziņiem ieskrien istabā: „Tantiņ, vistas un pat gaiļi karpa zemi cik vien varēdami, bet olas nevar izkasīt — man liekas, ka tās vai nu pārāk dziļi zemē, vai arī tur nevienas vairs nav."

„Spītīgie" zirgi.

„Vai zirgus apkopi?" saimnieks jaunam puisim jautā.

„Ja, saimniek, padzirdīju, nosukāju."

„Vai pakavus arī apskatīji?"

„Ne, saimniek, es ilgu laiku stallī nogaidījos, kad Sirmis un Bēris apgulsies, bet tie kā nozvērējušies — stāv vienā stāvēšanā," puisis sirdīgi atbild.

Botanisks atradums.

Mazā Mildiņa pirmo reizi redz kanalizācijas darbos izvagotās pilsētas ielas un sajūsmā sasit rociņas:

„Ak, māmiņ, nu taču es reiz dabūju redzēt namu saknes!"

Saldumi.

Māte iedod saviem trim bērniem naudu saldumu pirkšanai. Vecākais brālītis iedod katram jaunākam pa vienai konfektei un pārējās notiesā viens pats.

— Kā, vai tu mums vairāk nedosi? mazie uztraucas.

— Nē, tam nav nozīmes: viņas visas garšo vienādi!

Tīrība.

„Paulīt, kamdēļ tev tik melnas rokas?" māte jautā.

Mirkli zēns domīgi noskatās uz savām galīgi netīrām rociņām un tad saka:

„Laikam tādēļ, ka nupat mazgāju seju."

Jaunais slaucējs.

Brūnaļa: „Kamdēļ tu, māsiņ, tik sirsnīgi smejies?"

Raibaļa: „Viņš mani kutina."

Pirmo reiz ģimenes dārziņā.

Oskar, atpūties drusku, citādi tev kartupeļi būs jāstāda ar visām mizām.

Labierīcību mīklas atminējums.
(Skat. „Mazpulka" 5. nr.).

1. Veļas mazgātāja aizstājusies gaismai priekšā; soliņš par zemu.
2. Netīrie naži jāliek pa kreisi, bet tīrie sev priekšā.
3. Lielākie un smagākie trauki jāliek zemākos, bet mazākie augšējos plauktos.
4. Līmes jostas neliek ābeļu ziedu laikā, bet rudenī un agrā pavasarī.
5. Nedrīkst turēt govis, cūkas un vistas vienkopus; katram jābūt slēgtam nodalījumam.
6. Cāļus nevar laist un ēdināt kopā ar lielām vistām un gaiļiem, bet jātur atsevišķi.

Pavisam labierīcību mīklu pareizi atminējuši 239 dalībnieki, kuŗu vārdus telpu trūkuma dēļ mēnešrakstā nevaram iespiest.

Trijiem mīklas atminētājiem piešķirtas balvas — grāmatas: 297. Sēlpils mazpulka dalībn. K. Strēlniekam 1 grāmata — K. Ulmanis „Jaunatnei", 296. Rundāles mazp. dal. Veltai Hartmanis 1 gr. — F. Keisa „Zem baltzaļa karoga" un 375. Rencēnu mazp. dal. Gvido Ārgalim 1 gr. — A. Treicis „Augsim lieli".

Uzdevumi:

1. jautājums. Kā pareģo laiku pēc putnu, kustoņu un kukaiņu izturēšanās. Pēc dūmiem, pēc atbalss u. t. t. Kā ziemā, kā vasarā?

2. jautājums. Kā ziemā pareģo nākamās vasaras laiku, kāds būs siena laiks, kāda raža, kāds ražas uzsākšanas laiks (lietains vai sauss).

3. jautājums. Pēc kā pavasarī noteic sējas laiku? Pēc jaunajiem priežu augumiem, pēc vabolēm u. t. t. Kā nosaka, kad labāk padosies agrīnā sēja, kad vēlīnā? Vispāri kādus ticējumus jūs ziniet par sējas laiku, par labības, linu un pākšaugu sēšanu un dārzāju stādīšanu u. t. t.

4. jautājums. Kādus ticējumus jūs ziniet par koku ciršanu, ēku būvi, pamatu likšanu u. t. t. Kādā mēnesī tas jādara, vecā vai jaunā? Kādēļ?

5. jautājums. Kādi ticējumi ir par mājas kustoņiem. Kā nosaka govs pienīgumu? (pēc spalvas, ragiem u. t. t.) Kas jādara, nopērkot kādu mājas kustoni (nedrīkst strīdēties par cenu, vedot jāsien mīksta lupata ap kaklu u. t. t. Kādēļ?) Kādiem cilvēkiem padodas bites?

Atbildes jāiesūta „Mazpulka" redakcijai līdz š. g. 1. augustam, uzdodot, kur ticējums dzirdēts, teicēja vārds, uzvārds un dzīves vieta. Labākām atbildēm piešķirs godalgas: 1 eks. Ed. Virza „K. Ulmanis" un 1 eks. „Latvijas karoga vesture".

Saturs:

	Lpp.
Nometne. B. Radziņš	289
Lauku mājas. L. Ābelīte	292
Vasaras mēnesī	293
Druvukalna jaunais arājs. Augusts Mežsēts	294
Līdumnieks. Arn. Jansons	298
Pasaka par lielo laimi. Arn. Lūsis	302
Itaļu zemnieks un jaunatne. Arn. Lūsis	305
Mēs sniegsim roku laukiem — lauki mums V. Ozoliņš	307
Ierīkosim punduru kociņu augļu dārzus. Rud. Akers	308
Mūsu darba rīki (beigas). Agr. J. Jānītis	310
Mazo līdumnieku dziesma. Vilis Artis	312
Ārstniecības augi. R. Jākobsons	313
Kādas vāzes dāvāsim. B. Radziņš	314
Mazpulku sestā darbības gada pārskats	318
Bitīte — bajara kalponīte. J. Muceniece	322
Augļus un ogas arī ziemā	325
Darbs mūsu jaunatnei. O. Bērziņš	326
Mazpulku dalībnieka pašreizējie darbi. Agr. K. Ķirsis	327
Bumbu rotaļas. P. Džindža	328
Mazpulku dzīve	331
Paziņojumi	333
Jānis Biete un Frīdis Loze nometnē	334
Joki	335
Mīklas	336

Izdev.: Latvijas Lauksaimniecības kamera. Atbildīgais redaktors: RUDOLFS DZĒRVE.

L. Audze gr. sp. Rīgā, Baznīcas ielā 4-a (LLK gr. sp. nomnieks) 1450 Šis numurs iespiests 24.000 eks.

Aug. Kurau

Drāšu audumu, pinumu un caurumotu skārdu fabrika

Rigā, Tērbatas ielā 78, tālr. 92227.

NOLIKTAVA:
Tērbatas ielā 24, tālr. 27629.

Pastāvīgi lielā izvēlē

dāmu, kungu un bērnu apavi, kā arī speciāli aizsardzēm piemērotas krāsas kurpes.

Apavu nams „ALMA",

Rīgā, Kr. Barona ielā № 15.

Esiet modri, laika zobs saēd nemitīgi jūsu mantu, to aizsargājiet krāsojot ar izturīgām

ED. ROZĪŠA krāsām

Fabrika un nolikt. Rīgā, Lāčplēša ielā 52/54
Nodaļa: Dzirnavu ielā 66a, blakus Konzumam

Latv. Šujmašīnu S-ba

Rīgā, Marijas ielā 15.

Izšuj: karogus, sporta nozīmes, tērpus, segas u. t.

Pārdod: šujmašīnas, to daļas un adatas visām sistēmām un konstrukcijām.

Velosipēdi, šujmašīnas, rakstāmmašīnas, bērnu ratiņi

Tirdzn. akc. sab. „A. LIPPERT"

Rīgā, L. Smilšu ielā 23|25. Liepājā, Graudu ielā 45. Daugavpilī, 3. Janvāŗa ielā 55. Ventspilī, Kuldīgas ielā 19. Tukumā, Zigfr. Meierovica ielā 4. Valmierā, Rīgas ielā 5. Kuldīgā, Liepājas ielā 25, Aizputē, Atmodas ielā 13.

Vai Tavs mazpulku formas uzvalks ir no

A.-S. „Rīgas vilnas manufaktūra"

auduma?

Jā tā ir, tad Tev ir pareizais.

Fabrikas veikali: Rīgā, Tērbatas ielā 1/3.
Daugavpilī, Kr. Valdemara ielā 20.

Uzšmiņķētas izkaptis

Kaŗa laikā kāda fabriciņa ārzemēs bija saražojusi izkaptis pārdošanai caur Latviju uz Krieviju. Krievi izkaptis neņēma, un tās palika guļot Latvijā dažu tirgotāju noliktavās. Laucinieki šo kaŗa laika ražojumu pirka ļoti maz.

Pagājušā gadā manīgi ļaudis nepārdotās izkaptis „uzšmiņķēja" — pārkrāsojot ļoti līdzīg pazīstamajām Austrijas izkaptīm. Tagad daudzi veikali piedāvā tās mūsu lauksaimniekiem.

Laucinieki, neķeraties uz šeptinieku makšķeri un neņemiet „šmiņķētu" darba rīku, bet pērciet

Latvijas piensaimniecības centrālās savienības mašīnu veikalā, Rīgā, Dzirnavu ielā № 91

„Piensaimnieka izkaptis",

kas ir ists Austrijas ražojums.